Frankenstein (32 Kısım Tekmili Birden)
Yazan: Sebastian Seidel
Çeviren: Yücel Erten
Yöneten: Mine Tüfekçioğlu
2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2024

Yedi Kadın
Yazan: Barbara Schottenfeld
Çeviren: Sevgi Sanlı
Yöneten: Ebru Aytürk Şayan
9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 Ocak 2024

Parmak
Yazan: Doruntina Başa
Çeviren & Yöneten: Bilge Emin
11 - 12 - 13 - 14 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28 Ocak 2024

Her Şey Yolundaymış Gibi
Yazan: Neil LaBute
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Yöneten: Dilek Güven
2 - 3 - 4 - 5 - 6 Ocak 2024

Bir Ruhun Hikayesi
Yazan: Ingmar Bergman
Uyarlayan: Bénédicte Acolas
Çeviren: İpek Özgüven
Yöneten: Serap Eyüboğlu
9 - 10 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Çarpışma
Yazan: Müge Oskay
Yöneten: Kubilay Karslıoğlu
16 - 17 - 18 - 19 - 20 - 23 - 24 - 25
26 - 27 Ocak 2024

Yalnızlık İntiharı
Yazan: Neda Nejdana
Çeviren: Senem Cevher
Yöneten: Gamze Yapar Şendil
30 - 31 Ocak 2024

Meraklısı İçin "Öyle Bir Hikaye"
Yazan: Sait Faik Abasıyanık
Uyarlayan: Savaş Dinçel
Yöneten: Ozan Uçar
4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2024

Çağrılmadan Gelen
Yazan: Maurice Maeterlinck
Çeviren: Memet Fuat
Yöneten: Lale Ertiş Gençtürk
18 - 19 - 20 - 21 - 25 - 26 - 27 - 28 Ocak 2024

Hamlet
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
9 - 10 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Kırmızı Küre ***(Çocuk Oyunu) (Prömiyer)***
Yazan: Pınar Akkuzu
Yöneten: Güray Dinçol
21 - 27 Ocak 2024

İZMİR

Moira'nın Gece Döngüsü
Yazan: Erkan Canlı
Yöneten: Musa Arslanali
2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
30 - 31 Ocak 2024

Majestik ***(Prömiyer)***
Yazan: Peter Quilter
Çeviren: Nazlı Gözde Yolcu
Uyarlayan & Yöneten: Metin Arslan
10 - 11 - 12 - 13 - 16 - 17 - 18 - 19 - 20 - 23 - 24 - 25
26 - 27 Ocak 2024

Oyuncu (Ben-Feuerbach)
Yazan: Tankred Dorst
Çeviren: Sema Engin Edinsel
Rejisör: Gürol Tonbul
30 - 31 Ocak 2024

İkinci Caddenin Mahkumu
Yazan: Neil Simon
Çeviren: Cemil Büyükutku
Yöneten: Y. Evren Serter
2 - 3 - 4 - 5 - 6 Ocak 2024

Radyo-yu Hümayun
Yazan: Özlem Lale Şahin
Yöneten: Levent Ulukut
9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 16 - 17 - 18 - 19 - 20 Ocak 2024

Leenane'in Güzellik Kraliçesi
Yazan: Martin McDonagh
Çeviren: Sevgi Sanlı
Rejisör: Metin Oyman
2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
30 - 31 Ocak 2024

Lysistrata
Yazan: Aristophanes
Çeviren: Ergun Sav
Yöneten: Sabri Özmener
9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 16 - 17 - 18 - 19 - 20 Ocak 2024

Bir Düş Gibi (Cahide Sonku)
Yazan: Gökhan Erarslan
Yöneten: Ebru Nil Aydın
5 - 6 - 12 - 13 Ocak 2024

Bremen Mızıkacıları'nın Hikayesi ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Grimm Kardeşler
Uyarlayan: Yusuf Gökhan Atalay
Yöneten: Doğan Yağcı
21 Ocak 2024

Otobüs Durağında Üç Bencil ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Özer Tunca
Yöneten: Ozan Yıldırım
7 - 14 - 28 Ocak 2024

Orfin'in Müzik Kutusu ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Muzaffer H. Kırıkkalp
Yöneten: Burcu Aksakal
14 - 21 Ocak 2024

Kral Olmak İstemeyen Aslan ***(Çocuk Oyunu) (Prömiyer)***
Yazan & Yöneten: Nilbanu Engindeniz
21 Ocak 2024

BURSA

Yalan Makinası
Yazan: Vassily Sigarev
Çeviren: Hüseyin Mevsim
Yöneten: Murat Ozan
2 - 3 - 4 - 5 - 6 Ocak 2024

Meraki
Yazan: Molière
Uyarlayan: Ahmet Vefik Paşa
Yöneten: Mert Hürol
9 - 10 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Mai ve Siyah
Yazan: Halid Ziya Uşaklıgil
Uyarlayan: Ceren Olpak
Yöneten: Ece Okay
16 - 17 - 18 - 19 - 20 Ocak 2024

Othello
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Özdemir Nutku
Yöneten: Vlad Trifaş
23 - 24 - 25 - 26 - 27 Ocak 2024

Sonum Başlangıcımdır
Yazan: Nurduran Duman
Yöneten: Halil Akarsu
4 - 5 - 6 Ocak 2024

Uçurtmanın Kuyruğu
Yazan: Savaş Dinçel
Yöneten: Serap Uluyol Karanfilci
11 - 12 - 13 - 25 - 26 - 27 Ocak 2024

"Şair, Şiir, Şuur" Mehmet Akif Ersoy
Yazan: Burak Akyüz
Yöneten: Murat Ozan
18 - 19 - 20 Ocak 2024

Harikalar Mutfağı ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Ege Işık & Haluk Işık
Yöneten: Sıdıka Derya Gümral
2 - 3 - 7 - 30 - 31 Ocak 2024

ADANA

Ortak Cinayetin Suç Duyurusu
Yazan: Ege Kızık
Yöneten: Levent Aras
2 - 3 Ocak 2024

Definenâme
Yazan: Sinan Bayraktar
Yöneten: Ali Volkan Çetinkaya
9 - 10 - 16 - 17 Ocak 2024

Pirinçler Yeşerecek
Yazan: Sedat Veyis Örnek
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
23 - 24 - 30 - 31 Ocak 2024

TRABZON

Kitaplar
Yazan : Stuart M. Kaminsky
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Yöneten: Bilge Emin
4 - 5 - 6 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Yalancı
Yazan: Carlo Goldoni
Çeviren: Tarık Levendoğlu
Yöneten: Levent Suner
18 - 19 - 20 Ocak 2024

Medyum
Yazan: Sam Bobrick
Çeviren: Özgür Özdural
Yöneten: Tayfun Erarslan
25 - 26 - 27 Ocak 2024

Sihirli Lamba ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan & Yöneten: Cengiz Özek
10 - 28 Ocak 2024

DİYARBAKIR
Ölüme Mahkum Seyirci
Yazan: Matei Visniec
Çeviren: Burak Özen
Yöneten: Baki Erdi Mamikoğlu
4 - 5 - 6 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Midas'ın Kulakları
Yazan: Güngör Dilmen
Yöneten: Ali Volkan Çetinkaya
18 - 19 - 20 - 25 - 26 - 27 Ocak 2024

Sanat
Yazan: Yasmina Reza
Çeviren: Yılmaz Onay
Yöneten: Fatih Topçuoğlu
2 - 3 - 9 - 10 - 30 - 31 Ocak 2024

Sığıntılar
Yazan: Slawomir Mrozek
Çeviren: Zihni Küçümen
Yöneten: Mehmet Yıldız
16 - 17 - 23 - 24 Ocak 2024

Gölgenin Canı ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Fikret Terzi
Yöneten: Fatih Topçuoğlu
7 - 14 - 28 Ocak 2024

ANTALYA
Bimarhane
Yazan: Murat Can Kibiroğlu
Rejisör: Ömer Naci Topcu
3 - 4 - 5 - 6 Ocak 2024

Kıllı Maymun
Yazan: Eugene O'Neill
Çeviren: Aziz Çalışlar
Yöneten: Ferdi Dalkılıç
10 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Havada Yüzmek ***(Prömiyer)***
Yazan: Charlotte Jones
Çeviren: Seçil Honeywill
Rejisör: Yunus Emre Bozdoğan
17 - 18 - 19 - 20 - 24 - 25 - 26 - 27 Ocak 2024

Yoldan Çıkan Oyun
Yazan: Henry Lewis &
Jonathan Sayer & Henry Shields
Çeviren: Mehmet Ergen
Yöneten: Ferdi Dalkılıç
31 Ocak 2024

Ağustos Parkı (Filozof Çocuklar İçin Hikayeler Projesi) ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Ezop
Çeviren & Uyarlayan: Alperen Kartal
Yöneten: Ebru Kara
2 - 7 - 9 - 14 - 16 - 21 - 23 - 28 - 30 Ocak 2024

Masal Treni ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Hans Christian Andersen
Uyarlayan: Harun Özer
Çeviren & Yöneten: Ebru Kara
2 - 7 - 30 Ocak 2024

ERZURUM
Yalan Kozası
Yazan: Richard Monks
Çeviren: Eray Eserol
Rejisör: A. Sinan Pekinton
4 - 5 - 6 Ocak 2024

Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını
Yazan: Güngör Dilmen
Yöneten: Ali Volkan Çetinkaya
11 - 12 - 13 Ocak 2024

Ana-Dolu (Milli Mücadelenin Cesur Ve Kayıp Kadınları)
Yazan: İlknur Bektaş
Yöneten: Sezai Yılmaz
18 - 19 - 20 Ocak 2024

Eskicinin Tazesi
Yazan: Federico García Lorca
Çeviren: Can Yücel
Yöneten: Sezai Yılmaz
25 - 26 - 27 Ocak 2024

Canlanan Masallar ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Umut Uğur
Yöneten: Fatih Topçuoğlu
9 - 10 - 14 Ocak 2024

Dünyanın Eski Zamanlarında ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan & Rejisör: Işıl Kasapoğlu
16 - 17 - 28 Ocak 2024

KONYA
Trendeki Kız ***(Prömiyer)***
Yazan: Paula Hawkins
Oyunlaştıran: Rachel Wagstaff & Duncan Abel
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Yöneten: Zeki Gürdal Karaoğlu
4 - 5 - 6 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Palaz
Yazan: Murat Şafak Kömürcü
Yöneten: Hakkı Kuş
18 - 19 - 20 - 25 - 26 - 27 Ocak 2024

Yüzyıllık Destan "Ateş" (Ankara DT)
Yazan: Haluk Özenç
Yöneten: Barış Erdenk
29 Ocak 2024

Kurbağa Vırak ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Kutlay Akbal
Yöneten: Özgür Baş
9 - 10 Ocak 2024

SİVAS
Eski Fotoğraflar
Yazan: Dinçer Sümer
Yöneten: Ece Okay
4 - 5 - 6 Ocak 2024

Norte Dame'ın Kamburu
Yazan: Victor Hugo
Çeviren: Nilgün Temren
Oyunlaştıran: Erdoğan Aydemir
Yöneten: Ferdi Değirmencioğlu
11 - 12 - 13 - 18 - 19 - 20 Ocak 2024

Yirmibironbeş Treni
Yazan: Toygun Orbay
Yöneten: Burcu Aksakal
25 - 26 - 27 Ocak 2024

Pofu ***(Çocuk Oyunu) (Prömiyer)***
Yazan: Meriç Coşar
Yöneten: Musa Arslanali
3 - 7 - 10 - 14 - 17 - 21 Ocak 2024

VAN
İtaat İlâmı
Yazan: Musahipzade Celâl
Yöneten: Can Ali Çalışandemir
4 - 5 - 6 Ocak 2024

Siyabend İle Xecê
Yazan: Cem Düzova
Yöneten: Gül Urgan Yıldız
11 - 12 - 13 Ocak 2024

Ay Carmela
Yazan: Jose Sanchis Sinisterra
Çeviren: Yalçın Baykul
Yöneten: Halil Akarsu
18 - 19 - 20 Ocak 2024

Lyrobotonlu Kaplumbağa Silva ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Hüseyin Erdoğan
Yöneten: Muharrem Dalfidan
2 - 3 - 7 - 9 - 10 - 14 - 16 - 17 Ocak 2024

Büyülü Prens ***(Çocuk Oyunu) (Prömiyer)***
Yazan & Yöneten: Ersin Ayhan
24 - 25 - 26 - 27 Ocak 2024

KAYSERİ
Ramses ***(Prömiyer)***
Yazan: Sébastien Thiéry
Çeviren: Ebru Kara
Yöneten: Nehir Demirel
4 - 5 - 6 - 11 - 12 - 13 Ocak 2024

Bahar Noktası
Yazan: William Shakespeare
Türkçe Söyleyen: Can Yücel
Yöneten: K. Betül Gökçer
18 - 19 - 20 Ocak 2024

İzafiyet (Ankara DT)
Yazan: Mark St. Germain
Çeviren & Yöneten: Buğra Koçtepe
25 - 26 - 27 Ocak 2024

Genel Müdürlük gerektiğinde oyun düzeninde değişiklik yapabilir.

/devlettiyatrolari /devtiyatro /devlettiyatrolari
www.devtiyatro.gov.tr

yeni tiyatro

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı
Saygıyla...

ISSN: 1307 - 6965
www.yenitiyatrodergisi.com

Ocak 2024
Sayı: 169
Yıl: 18
Fiyatı: 85 TL / **Taahhütlü fiyatı:** 150 TL

Yayın Türü: Yerel Süreli
İmtiyaz Sahibi: Ömer Göktaş
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni:
Erbil Göktaş

Editör:
Sema Göktaş

Hakem Kurulu:
Prof. Dr. Semih Çelenk, Prof. Dr. Ayşe Didem Uslu, Prof. Dr. Sema Göktaş, Prof. Dr. Erhan Tuna, Dr. Öğr. Üy. Erbil Göktaş

Yayın Kurulu:
Erbil Göktaş, Sema Göktaş, Mustafa İri, Ezgi Özcan, Oğuz K. Oğuz, Muhammed Furkan Altınkaynak, Hayrettin Filiz

Hukuk Danışmanı:
Av. Savaş Seyitligil

Reklam Direktörü:
Mustafa İri
Telefon: +90 534 656 45 03

Yurtiçi Temsilcilikler:
Adana: Derya Filikçi, **Ankara**: Mahmut Topçu, **Antalya**: Hasan Kollez, **Aydın**: Emel Selek, **Bartın**: Zafer Gecegörür, **Bitlis**: Gökmen Okdayan, **Bursa**: Nergiz Acar, **Çorum**: Mustafa Taşkıran, **Erzurum**: Emrah Çilgi, **Eskişehir**: Güney Merve Uysal, **Gaziantep**: İbrahim Yılmaz, **İzmir**: Ufuk Aşar, **Karadeniz**: Umut Şahin, Erdal Karakurt, **Kayseri**: Hülya Göktaş, **Kocaeli**: Lütfü Ufuk Gönüllü, **Kütahya**: İbrahim Vehbi Atabay, **Muğla**: Nafize Çetin, **Mersin**: Kutbettin Aslan, **Ordu**: Yasin Akyüz, **Van**: Sabri Şenol

Yurtdışı Temsilcilikler:
Almanya: Şener Bağ, **Avustralya**: Tommy Murphy, **Hollanda**: Şaban Ol, **İngiltere**: Meral Karamuk Uğurşan, **İsviçre**: Elmas Uzun, **Kanada-ABD**: Mahmut Şenol, **Litvanya**: Simona Orinska, **Romanya**: Cristina Modrenau, **Yunanistan**: Evdokimos Tsolakidis

Dizgi:
Muhammed Furkan Altınkaynak
Telefon: +90 545 905 4238

Fotoğraf Editörü:
Yavuz Yılmaz
Bora Elber

Yeni Tiyatro Dergisi:
Kemalpaşa Mah. Cumhuriyet Cad. No: 66, Petan İşhanı, Kat: 2/11, İzmit/Kocaeli

İletişim:
Telefon: 0 216 334 89 75 / 0533 552 76 09
E-posta: erbilgoktas@hotmail.com
İcadiye Mah. Sofracı Sok. 8/8 Kuzguncuk-Üsküdar-İstanbul

Baskı:
Akademi Ajans Matbaa
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok, No: 230 Topkapı/İstanbul

Yeni Tiyatro Dergisi 18 Yaşında...

İÇİNDEKİLER

Sunuş
Yeni Yılda Yeni Tiyatro...
Erbil Göktaş

İzlenim/5
Tiyatromuzdan 2023'ü Uğurlarken...
Sema Göktaş

Söyleşi/8
Nedim Saban'la Tiyatrokare Üzerine
Mustafa İri

Eleştiri/13
'Gül Ağacı Masa'nın Peşinde
Oğuz K. Oğuz

Söyleşi/15
Paris'te, Tiyatroya Tasavvuf Gözüyle Bakan Bir Yazar-Yönetmen
Nurbanu Öztürel

Eleştiri/19
Ankara Devlet Tiyatrosu'ndan "12 Öfkeli"
Mahmut Topçu

İnceleme/21
Fikret Şadi Karagözoğlu'na Saygı Yazıları - 3
Hayrettin Filiz

Eleştiri/26
Tek Kişilik Elli Beş Karakterli Dev Prodüksiyon
Erdem Bilge Az

Anı/28
Çolpan İlhan
Pınar Çekirge

Söyleşi/32
"Override"
Ezgi Özcan

Söyleşi/34
Burcu Tansı Kavaklıpınar ile "Çağrılmadan Gelen"in Kuklaları Üzerine
Taylan Ertuğrul

Duyurular ve Haberler/37

Kaybettiklerimiz/40

YENİ YILDA YENİ TİYATRO...

ERBİL GÖKTAŞ

2024 bizim için özel bir önem taşıyor. 2007'de yayınına başladığımız dergimiz, 2024'te 18 yaşına basmış bulunuyor. Yani Yeni Tiyatro 18. Yaşını sürmeye başladı bile. Tam 18 yıldır Türk tiyatrosunun içindeyiz, izindeyiz, dile kolay.

Bu 18 yılda neler yaptık? Okurlarımız, Yeni Tiyatro dostları, bizi takip edenler elbette bilir. Ama bir hatırlatalım…

Bu elinizdeki sayı 169. Sayımız. 169 sayı boyunca dergimizin sayfalarına pek çok profesyonel yazarı konuk ederken, bir o kadar da genç yazara kucak açtık; onlar için bir okul olduk. Evet, Yeni Tiyatro bir okuldur her şeyden önce. En zor zamanlarda ümit etmenin, asla vazgeçmemenin, inat etmenin, birlikte düşmenin ve birlikte kalkmanın okuludur. Tiyatro da böyle bir okul değil mi, her şeyin ötesinde?

Dergimizle birlikte ücretsiz kitaplar dağıttık. Öyle ki çoğu oyun olan bu kitapların sayısı on binleri buldu. Daha sonra Yeni Yayınevimizi kurduk ve kendi kitaplarımızı yayımlamaya başladık.

2013'te vermeye başladığımız "Uluslararası Yeni Tiyatro Emek ve Başarı Ödülleri"mizi ve törenimizi geçen yıl 10. Kez düzenledik; 11.'sine hazırlanıyoruz. Hem İstanbul'da, hem Anadolu'da tiyatro yapanları değerlendirdiğimiz bu ödüller her geçen yıl daha çok ilgi görüyor, daha çok tiyatro emekçisine ulaşıyor. Bu vesileyle yolu yolumuzla kesişen herkesi bir kere daha sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Beş yıldır Yeni Tiyatro ekibimizle düzenli olarak oyunlar sahneliyoruz. Bu oyunlarla hem İstanbul'un çeşitli sahnelerinde, hem Anadolu'da turneler yapıyoruz. Şimdi daha çok görünür olmanın, kitlelerle daha fazla buluşmanın, onlara daha çok kulak vermenin zamanı.

Geçen yıldan beri önümüze koyduğumuz bir hedef var: Dijitalleşme.

Elbette basılı mecradan uzaklaşmayacağız. Yeni Tiyatro hem basılı mecrada, hem dijital kanallarda yürümeyi sürdürecek. Bu konuda çalışmalarımız devam ediyor. Yakında güzel sonuçlara ulaşmayı ümit ediyoruz.

Yeni Tiyatro yayın hayatına başladığında da bu yolun zorluklarla dolu ve adanmışlık gerektiren bir yol olduğunu biliyorduk. Geldiğimiz noktada bir şey değişmedi. Ama ortaya koyduklarımızdan gururluyuz. Bu yolda aynı azimle yürümeye kararlıyız.

Son olarak, söylemesi oldukça zor, ancak zorunda olduğumuz bir konudan bahsetmemiz lazım. İçinde bulunduğumuz ekonomik koşullar hepimizin malumu. Artan kağıt, matbaa ve personel masraflarımızı yıllardır fiyatımıza yansıtmamak için ciddi çaba harcadık. Ancak bu giderlerimiz artık kaldıramayacağımız boyuta ulaşmış bulunuyor. Bu sebeple istemeyerek fiyatımızı artırmak zorunda kalıyoruz.

2024'e merhaba derken, okurlarımızın bizi anlayışla karşılayacağını ümit ediyoruz.

Yeni yılınız kutlu olsun.

Yeni yıl yepyeni ümitlerle gelsin, yepyeni tiyatro oyunları, yepyeni tiyatro salonları, tiyatro olayları getirsin hepimize. Ve yeni yılda da yaşasın tiyatro! Yaşasın Türk Tiyatrosu! Yaşasın Yeni Tiyatro!

TİYATROMUZDAN 2023'Ü UĞURLARKEN...

Sema Göktaş

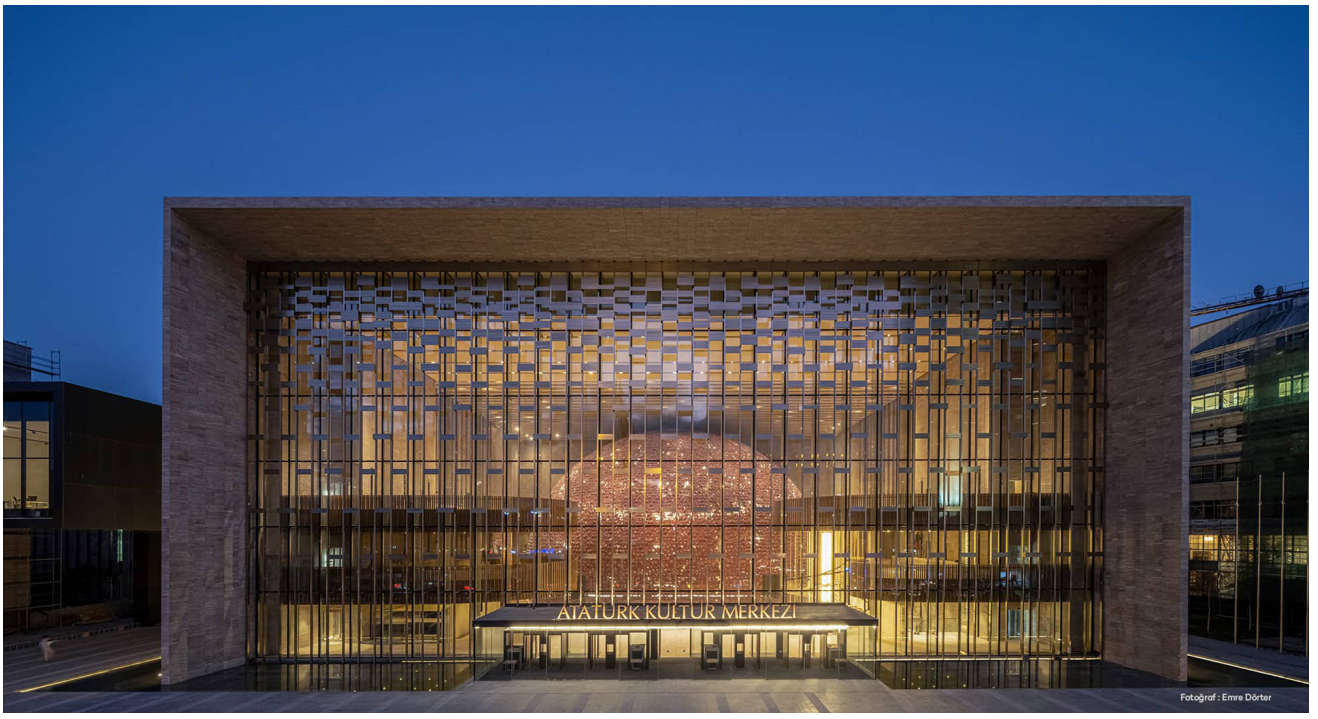
Tiyatromuzun 2023'ünü, ikibinlerin başından beri git gide artan bir ivmeyle yoğunlaşan ve her yıl yetişilmesi güç sayıda prodüksiyonlarla, arka arkaya açılan ve bazen de kapanan sahnelerde ısrarla, azimle yapılan oyunlarla, bu oyunlar vasıtasıyla canlı tutulan tiyatro enerjisiyle uğurluyoruz. Şanlı Cumhuriyetimizin ve Cumhuriyet tiyatromuzun yüz yılını övünçle geride bıraktığımız şu günlerde, tiyatromuza baktığımızda, hemen fark edilen şu özellikleri görüyoruz:

Niceliksel Artış

Bugün İstanbul'da tiyatro sezonu boyunca her gece farklı bir oyun görmek mümkün. Tiyatro sezonu derken Ekim-Haziran arasındaki sekiz ayı kastediyorum. Her gece ayrı bir oyun görmek için sezon boyunca en azından iki yüz kırk farklı oyunun sahnelerde olması gerekir. Ve durum da budur. Bu oyunların çok büyük bir kısmı özel tiyatrolarda oynanan, düşük bütçeli oyunlardır. Özel tiyatrolardan sonra da Devlet Tiyatroları ve İBBŞT oyunlarını saymamız gerekir. Ayrıca İstanbul'a yurtiçinden ve yurtdışından gelen turne oyunları da bu sayıya dahil edilmelidir. Halihazırda İstanbul'da düzenlenen iki ayrı tiyatro festivali de (Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali ve Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Festivali) bu oyun havuzuna katkı vermektedirler. Sonuç olarak ister profesyonel amaçlarla, ister sadece seyirci olarak tiyatroya gitmeye karar vermiş olalım, bu sekiz ayın her gecesi İstanbul sahnelerinde birbirinden ilginç oyunlar görmemiz mümkündür. Bu niceliksel artış bana Meşrutiyet tiyatrosunu çağrıştırıyor. Ancak o dönemde tiyatromuzda ardı ardına sahnelenen oyunların pek çoğu ajit-prop özellikler taşıyan oyunlardı ve tiyatro kaliteleri çok iyi denilemezdi. Nitekim bu sebeple o oyunlar artık pek bilinmiyor, tiyatro tarihine dönüştüler. Günümüzün oyunlarının hangisinin tarihe dönüşeceğini, (bazıları dışında) hangisinin tarihe yön vereceğini de kesin olarak belki şimdiden bilemeyiz, ancak öngörüde bulunmamız için hangi verileri kullanmamız gerektiği hakkında fikirlerimiz vardır.

Oyun Mekanlarının Çeşitliliği

İçinde bulunduğumuz dönemde İstanbul'daki tiyatro mekanları da çeşitlilik gösteriyor. Bu hususta üzerinde durmak istediğim üzücü bir konu var. İstanbul'da peş peşe yok olan sahneler. Önce Devlet Tiyatrosu Taksim Sahnesi gitti. Sonra yine Devlet Tiyatrosunun ağırlıklı olarak kullandığı AKM Büyük Sahne, Oda Tiyatrosu ve Aziz Nesin Sahnesi yıkıldı. Sonra Muammer Karaca Sahnesi. İBBŞT Harbiye Muhsin Ertuğrul, içindeki 2 sahneyle birlikte gitti. Küçük Tiyatro gitti. Yerlerine yenileri yapılmadı mı? Maalesef hepsinin yerine yenisi yapılmadı. Yıllar sonra AKM yeniden yapıldı. Harbiye Muhsin Ertuğrul da yeniden yapıldı. Ama bu mekanların tarihlerinden gelen bir auraları vardı. Artık o yok. AKM ve Harbiye yerine, kocaman, şık, yeni binalar yapıldı. Devlet Tiyatrosunun Taksim sahnesinin yerinde ise yeller esiyor. Daha doğrusu otel yapıldı. Son olarak Profilo Sahneleri gitti. Cevahir AVM'nin içindeki ve Devlet Tiyatrosunun yakın geçmişte kullandığı, Besa Sahnelerinin durumu ile ilgili anlaşmazlıklar olduğu söyleniyor. Bütün bu süreçte Ferhan Şensoy'un SES Tiyatrosunun kahramanca ayakta kalmayı sürdürdüğünü görüyoruz. Ancak onun da çok iyi bir restorasyona ihtiyacı var. Umarım Beyoğlu'nun göbeğindeki bu güzel sahne bir an evvel restore edilir. SES Tiyatrosu gibi, onun kadar tarihi ve onun gibi güzel bir başka sahne Kenter Tiyatrosu. Kenter Tiyatrosu İBB tarafından satın alındı ve restore edileceği söyleniyor. Bu üzücü gelişmelerin yanında tiyatro mekanlarında zamanın ruhuna uygun başka gelişmeler de yaşandı. Artık büyük, pahalı prodüksiyonlara ev sahipliği yapabilecek büyük sahnelerimiz var. Avrupa Yakasındakilerin en popüleri Zorlu Performans Sanatları Merkezi, yani Zorlu PSM. Zorlu'dan önce Maslak'taki TİM Show Center'ı da anmak gerekir. TİM bugün hala faal ancak Zorlu PSM kadar popüler değil. Bu kategoride sayabileceğimiz diğer sahne UNIQ Hall. Asya Yakası'nda ise bu konseptte DasDas ve CKM var. Bu tiyatro salonlarının tümü AVM'ler ile ilişkilendirilmiş. Etraflarındaki alışveriş ve yeme içme enerjisinden

Fotoğraf: Atatürk Kültür Merkezi

besleniyorlar mı, yoksa kendilerinde yoğunlaşacak enerjiyi onlarla mı paylaşıyorlar, tartışma konusu. Biz iyi tarafından bakalım, bu şık ve teknolojik açıdan epey donanımlı salonlar sayesinde büyük bütçeli yerli yabancı yapımlar İstanbul seyircisiyle buluşabiliyor. Daha da önemlisi, yerli tiyatro yapıcıların tiyatro tasavvuru bu mekanlarla etkileşiyor, ufuklar genişliyor. Ve aslında tiyatro sektörü dediğimiz zaman böyle bir alandan, tabii ki Broadway gibi sürdürülebilir bir alandan bahsedebilmeliyiz. Bu konuda AKM ve Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi gibi, doğrudan tiyatro sahnesi olarak yapılmış bağımsız kültür mekanlarını anmamız gerekir. Ancak elbette bunlar kurumsal sahneler, yani devletin ve belediyenin desteğiyle yapıldılar. Özel tiyatro sahnelerine gelince, kelimenin tam anlamıyla bu küçük, enerjik topluluklar bulabildikleri her yerde tiyatro yapıyorlar ve bu mekanlar da çoğu zaman kalıcı olmuyor. Talihliysek sadece el değiştiriyorlar. Mesela, Bahariye'deki Baba Sahne önceden kısa bir süre Tiyatro Seyirlik adı altında çalıştırılmıştı, daha sonra Şevket Çoruh'un bu mekanı devralmasıyla Baba Sahne doğdu ve kalıcı oldu. Moda'da Oyun Atölyesi'ni, Bahariye'de Moda Sahnesi'ni, Akla Kara Sahnesi'ni ve Kadıköy Boa Sahnesi'ni bölgenin kalıcı sahneleri olarak anarken, buradaki Müjdat Gezen Sahnesi'nin de canlandırılmasını dileyelim. Beyoğlu'nda Asmalı Sahne, Gayrettepe'de KATS Sahne ise salonları küçük etkileşimi büyük özel sahnelerden.

Tek Kişilik Oyunlar

Son yıllarda tiyatromuzda git gide artan sayıda tek kişilik oyunlar görülüyor. Hem kurumsal sahnelerde, hem özel tiyatrolarda görülen tek kişilik oyunlardaki niceliksel artış zamanla niteliksel bir dönüşüme de yol açmış gibi görünüyor. Mesela hemen basit bir taramayla, İstanbul Devlet Tiyatrosunun sezon repertuvarında, **Bir Ruhun Hikayesi**, **Hamlet**, **Meraklısı için Öyle Bir Hikaye** ve **Çarpışma** görülürken, İBBŞT sezon repertuvarında **Çingene Boksör** yer alıyor. (Devlet Tiyatrosu repertuvarında yaklaşık yirmi beş yıl boyunca yer alan **Kontrabas**'ı da unutmamalıyız.) Buna karşılık, özel tiyatrolarda bu sayı daha fazla. Elbette Ferhan Şensoy'un efsanevi **Ferhangi Şeyler**'ini öncelikle anmak gerekir. **Tehlikeli Oyunlar**, **Korkuyu Beklerken**, **Dünyanın En Güzel Arabistanı**, **Dirmit**, **Çocukluğumun Soğuk Geceleri**, **Bernarda**, **Saatleri Ayarlama Enstitüsü**, **Kalabalık Duası**, **Celile, Eylül** bazıları halen gösterimde olan, hemen akla gelen oyunlar. Tek kişilik oyunlar, tiyatro yapmanın git gide daha zor ve pahalı bir işe dönüşmesinin dayattığı bir zorunluluk gibi görünse de, pratik ve yaratıcı bir çözüme dönüşmüş gibi görünüyor. Bu oyunlar büyük oranda edebiyat uyarlamalarına dayanıyor. Bu nedenle güçlü dünyaları, atmosferleri ve karakterleri olan oyunlar bunlar. Hepsini henüz izleyemedim. İzlediklerimden bazıları yaratıcı yorumlar ortaya koyarken, bazıları sadece uyarlama olmayı tercih etmiş, edebi formu sahneye aktarmakla yetinmiş. **Bernarda**,

görebildiğim oyunlardan. Lorca'nın **Bernarda Alba'nın Evi** oyununun yepyeni bir dramaturjiyle ele alınıp sahnelendiği tek kişilik bir oyun bu. Bu sezon bir de Küba'dan gelen bir dans tiyatrosundan "Bernarda, Sus!" adlı, dans tiyatrosu formunda başka bir "Bernarda Alba" çalışması izledik. Bu iki oyunu karşılaştırdığımızda dans tiyatrosu ekibinin oyunu dans formuna uyarlamanın dışında bir şey yapmadığını, belki de yapamadığını düşünüyorum, ancak **Bernarda**, yaratıcı dramaturjisi ve güçlü oyuncusuyla seyirciyi etkileyen bir oyun ve tiyatromuz açısından yüz akı bir çalışma.

Fotoğraf: Savaş ve Barış (İBBŞT)

Yerli Yönetmenler

Tiyatromuzda söylene söylene artık klişeye dönmüş bir söz var: "Yerli yazar yetişmiyor." Ya da "Yerli oyun yok!" Ancak durum böyle değil. En basitinden yazar yetiştiren bölümler var ve bu yazarlar okulu bitirince ya televizyon ya da reklam sektörüne giriyorlar. (Yerli yazar ayrı bir yazının konusu olacak.) Estetik yetkilerini gözönüne aldığımızda bugünün yönetmenini, "oyuna iyi ya da kötü dememizi sağlayan kişi" olarak tarif etmek gerekir. Dolayısıyla yönetmenin yetkisi kadar sorumluluk alması beklenir. Bugünün Türk tiyatrosunun yaratıcılık anlamında en ama "en" önemli sorunu, yerli yönetmen. (İnanmayan şu anda gösterimde olan Bursa Devlet Tiyatrosu yapımı **Othello**'yu ve İBBŞT yapımı **Savaş ve Barış**'ı izleyebilir. **Othello**'yu 1989 doğumlu Romen yönetmen Vlad Trifaş yönetmiş. **Savaş ve Barış**'ı 1969 doğumlu Makedon yönetmen Aleksandar Popovski yönetmiş.Yönetmenleri Balkan, ancak oyuncular ve prodüksiyon yerli. Aynı metinleri yerli yönetmenlerden de gördük, yaklaşım cidden oldukça farklı.) Yerli yönetmen yetiştirmeye ihtiyacımız var. Kurumsal sahneler oyuncuları doğal yönetmenler ya da yönetmenliğe yatkın kişiler olarak düşünmemeli. Yönetmenlik okullarımız olmadığına göre onlar bu konuyu görev edinip bol bol yabancı yönetmen çağırmalı, ya da (oyunculara özel bir alan olarak düşünmeden, kısıtlamadan) yetiştirmek üzere yurtdışına genç yönetmen adaylarını göndermeliler.

Tiyatronun İfade Araçlarının Çeşitliliği

Bugün birçok oyunda, ister özel tiyatro olsun, ister kurumsal sahneler olsun görüntünün çeşitli formatlarda oyuna dahil edildiğini görüyoruz. Bu durum görsel açıdan sahne dilini zenginleştiriyor. Oyunun plastik diline epey alan açıyor. Derken bir de bakmışız ki, bazen gerçekten özel bir şey söyleyip söylemediğinden emin bile olamadığımız bu dilin albenisine kapılıp gitmişiz. Evet, sahnelerimizde görüntüyle, yani video, mapping, projeksiyon, animasyon vb gibi görsel araçlarla, tiyatroyu harmanlayan bu dil oldukça eğlendirici bir seyirlik sunuyor. Mesela **Saatleri Ayarlama Enstitüsü** bence bu konuda önemli bir eşik. Ancak bu yapım, kullandığı bütün görüntü araçlarına rağmen dramaturjik olarak Tanpınar'ı dümdüz sahneye uyarlamakla yetiniyor. Yani bir Tanpınar yorumu mu evet, ama plastik bir yorum olmuş. Dramaturjik bir "yeniden" yorum yapılmamış. Elbette bu bir tercih de olabilir. Ancak sahnedeki görsel zenginliği, oyunculuk kalitesini görünce insan ister istemez o seviyede bir yorum da bekliyor. Bu teknolojik araçlara ulaşmak kolaylaştıkça, tıpkı prodüksiyon bolluğu gibi sahnelerimizde bir görüntü teknolojisi bolluğu görülüyor. Bu bolluğun bizde de Lepage gibi Mouawad gibi dünya çapında ufuk açıcı yaratıcı yönetmenlerin ortaya çıkmasını tetiklemesini umalım ve dileyelim.

Sonuç olarak, tiyatromuz bütün zorluklara, kısıtlamalara inat üretmeyi sürdürüyor. Tiyatro yapanlar, Devlet Tiyatrosunun ya da İKSV, BKSV gibi kurumların öncülüğünde düzenlenen uluslararası festivaller aracılığıyla, dünyanın diğer tiyatrolarıyla etkileşiyor, gelişiyor. Ayrıca Anadolu'da peş peşe kurulan belediye tiyatrolarının üretimleri de son derece heyecan verici. Şu son yıllar tiyatromuzun altmışlı yıllarını çağrıştırıyor. Hemen her çeşit oyunu görmek mümkün. Biçimsel denemeler de yapılıyor. Bu canlılığın Türk tiyatrosu için er geç güzel sonuçlar üreteceğine inanıyorum. Cumhuriyet tiyatromuzun şu son beş on yılı hakkında söylenecek çok şey var. Her bir başlık sadece böyle kuşbakışı bir yazı ya da makale değil, tez konusu olacak kadar malzeme barındırıyor. Sırası geldikçe bu konulara değinmeyi sürdüreceğiz.

NEDİM SABAN'LA TİYATROKARE ÜZERİNE

Mustafa İri

Tiyatrokare'nin her yıl beklenen yeni üretimleri, izlemeye doyum olmayan ve sonraki yıllarda da devam eden büyük oyunları gurur verici olmalı. Geride kalan yıllara bakınca neler hissediyorsun?

33. senemizi kutluyoruz. İlk günden itibaren seyircinin hassasiyetini, prodüksiyon değerlerini, bir oyunun prodüksiyonu neyi gerektiriyorsa dikkate aldık. Ne bir fazla, ne bir eksik. Biz özel tiyatroyuz, şunu atlayalım olmadı. Tiyatrokare'nin başka bir özelliği kadroya göre oyun yapmaması. 1992'de kurulduğumuz zaman bütün tiyatrolar kadroya göre oyun yapıyordu. Biz oyuna göre kadro yapıyoruz. Dolayısıyla o da çok güçlü bir duruş. Ustalarla çalıştığımız için oyunlara da o güzel sinerji geçiyor. Oyuna sahip çıkılıyor. Bir ciddiyet oluyor. Ekip ruhu oluyor. Başarısız olan oyunlarda genelde ya ekip ruhunun eksikliği, ya da ekibin oyuna sahip çıkmamasıdır temel sorun. Genelde az çalışarak konulan oyunlar olmaz. Yanıldığımız işler de oldu. Mesela bunlardan bir tanesi benim çok çok özel önem verdiğim **Onca Yoksulluk Varken**'dir. Ama seyirciyle buluşamadı. Halbuki her anlamda özel bir oyundu bizim için ama bu da olabiliyor. Zaten her şeyi biliyor olsaydık, o zaman seyirci faktörüne gerek kalmazdı. Şunu da söylemek istiyorum; 33 yılda maalesef üretimimiz azaldı, çünkü artık oyun yapmak çok zor, yani çok meşakkatli. Prova salonu yok. Başka bir problem kadroların çok yoğun olması. Prova döneminde o doğum sancısına kimse katılamıyor. Bizim bir sürü provada kalan oyunumuz da var. Bu çok üzücü. Yılda birkaç tane oyun çıkartılır değil mi rahatlıkla. Ama maalesef bunu yapamıyoruz. Eski ustalarımız bu oyun biraz düştü hadi şimdi yeni bir oyuna başlayalım derlerdi. Maalesef böyle bir özgürlük de kalmadı. Tiyatroların takvimleri ve yerleri de belli olmadığı için, bir oyunun tutması da çok zor oldu. Nerede oynuyorsun, ne zaman oynuyorsun belli olmadığı için, insanların seyircinin o oyunu seçmesi de çok zor. Halbuki eskiden kulak reklamı dediğimiz şey bambaşka bir şeydi, yani oynanırdı bir hafta sonra ya azalmaya başlardı seyircisi, ya çoğalmaya.

Akademik olarak da artık belli bir yerde bulunuyorsun. Kariyer açısından nasıl bir süreçti?

Açıkçası bana akademik olarak heyecan veren ve tekrar yani 45 yaşından sonra akademisyenliğe heves etmemi sağlayan şey maalesef Türkiye Tiyatrosunun bellek kaybına çok yakından tanık olmam. Bu hani bir takım politik olaylar ve tarihte yaşanan durumlar sonrası böyle bir sansür, bir belleksizlik bir oto sansürü tetiklemiş zamanında. Yani baktığın zaman mesela 60'dan sonra 70'e kadar olan süreçte oynanan o Batı kökenli oyunlar 70'de artık yavaş yavaş kentlerin yapı değiştirmesiyle başka bir yere evriliyor ve 70 daha çok komedilerin ve komedi tiyatrolarının devri oluyor. 80'lerde bakıyorsunuz tamamen politikadan arındırılmış müzikal dönemi başlıyor. 90'larda modernleşme başlıyor. Yani her şey aslında toplumun ihtiyaçlarına ve toplumsal sosyolojik kalıplara göre değişiyor tiyatroda. Bunu biz bile fark etmiyor olabiliriz, ama iç tepkisel olarak uyum gösteriyoruz. Ve şöyle bir şey söyleyebilirim. Oyun çıkarma dışında bin tane işle uğraşıyorum. Ve siz onlarla uğraşmadığınız zaman onlarla uğraşılmıyor. Yapmak isteyen başka kişiler de yok. Yani profesyonel de olsalar, amatör de olsalar o işi yapmak onlara heyecan vermiyor. Böyle olunca da tiyatronun bütün yapım aşamalarında ister istemez söz sahibi oluyorsunuz. Karar sahibi oluyorsunuz. Bir de aceleci

Fotoğraf: Şen Makas (Tiyatrokare)

davranıyorsunuz. Siz yapmak istiyorsunuz. Başkasına anlatıp öğretip yaptıracağınıza. Öyle olunca bu yönetimsel süreç o kadar zaman alıyor ki, tiyatrocu üretim yapamıyor. En azından eski kitaplarımı bir kere daha okuma şansım olsun diye akademisyenliğe döndüm. Ama ondan sonra özellikle şu anda doktora sonrası dönemi araştırmalarımda Türkiye Tiyatrosu'nun kaybettiği bellek ve Türk Tiyatrosu beni ilgilendiriyor. Yani bu topraklarda neler yapılmış, bu coğrafyada. Kimler gelmiş geçmiş ve maalesef oyuncular bir sözlü tarihle kaldığı için çok kitap yazmıyorlar. Röportajlarında da genel olarak güncel olayları anlatıyorlar. Yani bir Ulvi Uraz'ı belki çok az kişi biliyor. Uzun vadede çok ilginç bir araştırma yapılmış. Kemal Sunal'ı bile tanımıyor gençler. Dolayısıyla akademinin bu konuda destek olması lazım. Hafıza yaratması lazım. O akademisyenlik beni bu şekilde heyecanlandırıyor. Bir de tabii gençlerle bir şeyleri paylaştığım zaman ben de onlardan öğreniyorum. O da ayrı bir heyecan.

Sadece bir yönetmen, oyuncu ya da yapımcı değilsin. Tiyatroya dair tüm dinamiklere sahip, onları en doğru biçimde kullanan bir orkestra şefi gibisin. Biz biraz öyle görüyoruz. Bu hâkimiyetin özünde duran şey nedir? Neyi amaçlıyorsun?

Oğlak burcu olmamın bir sonucu belki bilmiyorum. Enteresan bir şekilde dramaturjidir, ışıktır bunların tümünün yoğunlaşacağı yer yapım. Tiyatro yapımcılığı çok ihtiyaç duyduğumuz bir şey. Tuhaf bir şekilde bunu menajerlere bırakıyoruz veya kast direktörlerine bırakıyoruz. Çok sinir bozucu bu. Televizyon yapmadıkları zaman tiyatro yapan bir güruh ortaya çıktı ve bu kişiler bence Türk Tiyatrosu'nu çok zedeleyecekler. Bir kere kendi oyuncularımızı çalıştırıyorlar. Kendi oyuncuları doluysa o hafta, o gün koymuyorlar. Tuhaf bir şekilde özel şirketlerin belirlediği bir yere evrildi. Geçen gün Yeşim Ersoy da bu konuda bir twit atmış. Hakikaten bunu ben çok kötü buluyorum. Yani birdenbire niye tiyatroya heveslendiler, anlamak mümkün değil. Genç arkadaşımız da maalesef yani maalesef sahne önü istiyor. Hem çok az avantaj var, hem çok rekabet var, hem de aslında yani tiyatronun dinamiğinin döndüğü yerin %5'i sahne önü. Sahne önüne gelene kadar bir sürü şey var, başka insanlar istemediği için ben birazcık daha kuralcı olduğum için bu prensiplerin yerine getirildiğini görmek istiyorum. Bu alanda para da kazanabilirler, bu alanda meslek sahibi de olabilirler. Tabii biliyorsunuz tiyatroyu bir dönem, para kazanılmayan, heveskar sanat falan gibi tanımlamalarla yaftaladılar. Bu da tamamen aslında insanları televizyona çekmek için yapılmış bir şeydi. Genç arkadaşlarımız "sanat sanat içindir" diye klasik 70 yıl öncenin tartışmasına inandırılarak sömürüldüler. Para kazanılır kazanılmaz ayrı bir şey ama, tiyatro bir meslektir bunun lütfen altını çizelim tekrar, tekrar, tekrar…

"Veda", yılın en çok sükse yapan işlerinden. İlk düşünce nasıl ortaya çıktı? Ayşe Kulin'in kaleminden sahneye kadar evrilen süreçler nasıl ilerledi?

Fotoğraf: Veda (Tiyatrokare)

Biz roman uyarlamalarını çok seviyoruz. Türk Edebiyatında çok ilginç, dokunulmamış romanlar var, çok tiyatro olabilecek şeyler. Baktığımız zaman o kadar da çok oynanmamış oyun yok veya o kadar çok üretilmiş oyun yok. Türk Edebiyatı daha çok roman üzerine, öykücülükte de biraz kısıtlı ama romanda çok ilginç şeyler var ve biz bu 100. yıl için Veda'yı uygun bulduk. Hem Tiyatrokare yapımlarına da uygun. Üç kuşak olması, bir de konak hikâyesi olması, Çehovyen tadını, dışarıda bir savaş var filan. Biliyorsun bu yüzüncü yıl çok hamasi veya başka bir yerden anlatıldı hikayeler. Baktığın zaman bir konağın hüsranları, oradaki insanların yaşamları anlatılıyor. Epey bir uğraştık tabii. Ayşe Hanım daha önceki uyarlamalarından çok mutlu olamadığı için tiyatroda daha da titizlendi. Ama bir yerde de özgürlük verdi. Çünkü bir roman uyarlandığı zaman, sahneye aktardığın zaman o dramatik yapı değişiyor. Romanı açarsın kapatırsın istediğin yerde. Durdurursun. Bazı sahneler de yazıldı. Romanla tamamen birebir sözcükler kullanıldı. Ayşe Hanım da çok mutlu oldu sonuçtan. Gayet keyifli bir olay oldu ve çok da iyi gidiyor.

Oyunculardan bahsedelim biraz. Kim kimi oynuyor ve neler yaşanıyor sahnede?

Fatih Gülnar projeyi öneren. Tiyatrokare'de birkaç yıldır beraber çalıştığımız arkadaşlarımızın da önerilerini alıyoruz. Zaten biz tiyatroda tiyatro konuşan bir ekibiz. Ara sıra tabii ki maçlar falan konuşuluyor ama yani genel olarak kuliste tiyatro konuşmayı tercih ediyoruz. Nevra Abla zaten okuduğu anda çarpılmış Saraylı kadına. Ayşe Hanım'a telefon ettik ve **Veda**'yı oynayabilir miyiz dedik, o da tabii Saraylı Kadın'ı ben oynarsam olur dedi. O da öyle bir espri yaptı. Dolayısıyla Fatih Gülnar, Nevra Serezli'nin hemen aynı gün kabul etmesi, çok hızlandırdı süreci. Arkasından Aziz Sarvan'ı bulunca ve bizim oyuncumuz Meral Asiltürk de kabul edince ana kast şekillenmiş oldu. Çok eğlenceli ama maddi ve manevi açıdan da çok yorucu bir yıl oldu. Genel prova aşamasına gelene kadar, neredeyse oyunun her aşamasında bir aradaydık. Oyuncular her aşamayla ilgili derin araştırmalar yaptılar, eski filmler seyrettiler eski romanlar okuduk, Yaban romanını tartıştık yani bu aslında özel bir tiyatronun yapmayacağı bir şey.

Nevra Serezli önemli bir değer. "Ağaçlar Ayakta Ölür" ile hepimizi etkilemişti. Şimdi de Deli Saraylı rolü ile adından söz ettiriyor. Nelere tanık oldunuz kendisiyle çalışırken?

Çok uzun süredir beraber çalışmak istediğim biriydi Nevra Abla. **Ağaçlar Ayakta Ölür**'ü daha önce oynamış ama ben çok farklı bir yorumla sahnelemek istediğimi söyledim. Nevra Abla'yı rol de çok cezbetti ve güzel bir iş çıktı ortaya. Döneceğime değsin diyordu bir yandan. Bir klasik olabilir ama klasiklerde de çok iyi yorumlar gerekiyor. Öte taraftan yeni yazılanların da riskini çok bilemiyorsun. Biz Macide Tanır ile çalıştığımızda da kendi oynadığı bir oyunu bir daha oynamak istemiyordu Nevra Abla. Sonuçta bu **Ağaçlar Ayakta Ölür** çok doğru oldu. Nevra Abla'nın özelliği ilk provaya hazır gelir, her prova üstüne bir şey koyar yorumlar. Bir şey söylersin ben bunu böyle düşünmüştüm demez dener ama olmayınca olmadı der ve çok ilginç bir şekilde

yani üç ay sonra hiçbir kelimesini mi şaşırmaz bir mizansenini mi yanlış yapmaz kendisi şaşırmadığı gibi öteki oyuncular da aynı şekilde. Dolayısıyla aynı zamanda da çok titiz ve tiyatroda her elementin ne kadar önemli olduğunu da bilen kişiler iyi tiyatrocu oluyor. Nevra Abla da bir tiyatro insanı, bu anlamda bizim için çok çok büyük bir değer gerçekten onunla çalışmak… Bazı sahneleri okuyor ya da seyrediyor, söylediği şeyleri oyuncu diliyle söylüyor ama ben onu yönetmen diline çevirebiliyorum. Söylediği şeyler o kadar doğru oluyor ki hem seyirci olarak hem oyuncu hem dramaturg hem yönetmen olarak yararlanabiliyorsun. En önemlisi de gençlere müthiş bir rol model. **Veda**'nın bir yıllık prova sürecinde bir kişi mi geç kalmaz provaya. Onlar sayesinde de oyun sağlam bir yere gerçekten oturdu.

Fotoğraf: Veda (Tiyatrokare)

Oyundaki teknik ekip ve tasarım çalışmaları da göz dolduruyor. Kimlerle çalışıldı, nasıl bir dekor ve kostüm anlayışı izlendi?

Cumhuriyetin 100. Yılında bu projenin en heyecan verici yanı, yaratıcı kadrosunun genelde kadınlardan oluşması. Ayşe Sedef Ayter, Feyza Özgen Şeker dekor kostüm tasarımı, Eylül Gürcan aynı şekilde, Pınar Alkan koreografımız, reji yardımcılarımız… Sanıyorum özel tiyatrolar üzerinde pahalı bir prodüksiyon oldu bu ama oyuna da değer kattı. Hatta bence bu kadar kostüme aksesuara bile ihtiyaç yoktu. Bir yandan da insanlar bir dönemi seyrediyor çok ilginç, yaptığımız anketlerde insanların çoğu o dönemi bilmiyor yani İstanbul'un işgal altında olduğunu bilmiyor. Kurtuluş Savaşı'nı biliyorlar ama İstanbul işgal altındaydı ne olmuştu diyorlar. Tarihin derinliğini bilmiyorlar. Damat Ferit'i bilmiyor kimse, biz kostümle dekorla, eda ile, müzikle oyuncuların yaklaşımıyla bunu da bir tarihi de anlatıyorsun ve bunu didaktik bir tarih dersi vererek değil, tiyatronun görsel ögelerini kullanarak yapıyorsun.

Seyircinin tepkisi nasıl? Turneler özellikle...

Bizim Anadolu'da 32 yıllık biriktirdiğimiz bir seyirci var. Ben hep kumbarada seyirci biriktirdik imgesini kullanıyorum. Gerçekten ilk oyunumuzla Elazığ'a kadar gitmiştik. O dönem uçak falan da kullanılmıyordu. 32 yıldır sürdürdük bu geleneğimizi. Anadolu'da çok aydın bir seyirci var, daha ilginci de baktığın zaman çok daha genç seyirci var. Ama şunu da söylemek gerekiyor oyunlar bir zaman alıyor yani eskiden biliyorsunuz Anadolu'ya bir kere giderdiniz ve bitirdi şimdi tam tersi tekrar tekrar gidiyorsunuz, kulak yapıyor. **Veda**'da da böyle bir şey var, ama tarihi oyun mu aman işte sıkılır mıyız filan derken ondan sonra o hikâyenin başka yönlerini görüp birbirlerine öneriyorlar, dolayısı ile oyunlar daha da çok akına uğruyor. Çok şükür çok iyi gidiyor gişe satışlarımız, zaten kötü gitse bizim ayakta durma şansımız yok çünkü başka ödeneğimiz yok yani devlet ödeneğimiz yok, maalesef bir ya da iki oyunda bitecek kadar sınırlı, zaten bu yıl da başvuramadık çünkü **Veda** hazır değildi. Belli bir kaliteyi mutlaka tutturuyoruz, dekorumuz, oyuncularımızın rahat koşullarda olması. Çünkü Ocak ayında 16 tane oyun var. Anadolu'da **Ağaçlar Ayak Ölür**'e ilgi var, öyle bir hareketi var o oyunun. Repertuvarda olunca da bazı oyunlar böyle turne olarak gidiyor, bazıları İstanbul'da kalıyor oyuncularımızın. Biz Anadolu'ya hep yatırım yapıyoruz ve tabii ki oradan da seyircinin alkışları ile uğurlanıyoruz, bu çok keyifli bir şey.

Sizi hangi tarihlerde, nerede izleyebileceğiz?

Biliyorsunuz İstanbul'da sezon olurdu da, ondan sonra Anadolu'ya turneye çıkılırdı. Öyle bir şans yok, çünkü Anadolu'da da salon sayısı kısıtlı ve orada çok etkinlik oluyor. Bazen de salonlar çok amaçlı kullanıldığı için, tiyatroya az yer kalıyor, biz yani dolayısıyla sezon içine de yayıyoruz turnelerimizi zaten öyle yapmamız daha iyi oluyor, çünkü repertuvar tiyatrosu olduğumuz için aynı günde İstanbul'da oyunumuz oluyor. Üç oyun farklı yerlerde oynanabiliyor. Diyarbakır'a da Hakkari'ye de gitmek istiyoruz, her yere her oyunumuzla gitmek istiyoruz. Bu arada güzel bir haberi sizinle paylaşmak istedim, ilk defa size söylüyorum, artık Tiyatrokare'nin, adre-

Fotoğraf: Ahududu (Tiyatrokare)

simizin belli olduğu bir salonu var yani şöyle söyleyeyim bizim salonumuz değil ama, düzenli adresimiz belli oldu. Işık Lisesi Nişantaşı Salonu 25 Şubat'tan itibaren bizim. İlk defa sizinle paylaştığım çok güzel bir bilgi. Biz çok uzun süredir o salona taliptik, çok güzel muhafaza edilmiş, çok güzel korunmuş. Işık Okulları ile beraber bu da çok hoş bir şey. Hem eğitimde tiyatronun öneminin kavranması ile ilgili güzel bir adım. İkincisi de özellikle Kültür Bakanlığı'nın da bir girişimi oldu biliyorsunuz, üniversite salonlarını da daha çok etkinliğe açtılar, okul gelir kaynaklarını zenginleştirmiş oluyor, hem de bazı şehirlerde gerçekten orası bir çekim alanı oluyor. Çünkü bazı salonlar o kadar kötü ki, bazı üniversite salonları onlardan çok daha iyi oluyor ve oralarda oynanıyor. Mesela bunun bir örneği Edirne Trakya Üniversitesi. Bir de **Veda** Atatürk Kültür Merkezi'nde de oynanacak ve bence çok yakışan bir şey olacak.

Son olarak sezona dair bir mesaj alabilir miyiz? Özellikle ***Dergimizin okurları için…***

Şu anda yeni bir komedi hazırlıyoruz **Annem Derdi ki** diye sıcak bir aile komedisi, çünkü açıkçası **Veda**'nın dramaturjisi ve çalışması bir yılı buldu. Aynı özenle komedimiz Mart ayında başlayacak. Bir de biz artık 20. Yüzyıl klasiklerini de oynayacağız, yani bu 35. yılımıza kadar üç tane klasik oyun oynamak istiyoruz, bunlardan bir tanesi de **Satıcının Ölümü** olacak, o da ne zaman devreye girer bilmiyorum. Klasikleri biraz çağdaş yorumlarla oynamak istiyoruz, dolayısıyla **Satıcının Ölümü**'nü de. **Veda**'ya bir yıl çalıştım, üç aydır da kendime gelemedim dedim ya, tiyatroya da gidemiyorum çünkü acayip bir heyecan oluyor, biz yapabilecek miyiz oluyor, dolayısıyla ben iyi oyunları da kötü oyunları da görmeye çalışıyorum, mümkün olduğu kadar tabii iyi oyunları seçmeye çalışıyorum ama seyircinin beğenip benim beğenmediğim de olabilir, birazcık seyirci sosyolojisi açısından da izliyorum ve çok mutluyum meslektaşlarımı izlediğim için. Ne yazık ki aynı meslektaşlarımın tiyatroya gitmediğini görüyorum, yani sadece Tiyatrokare'ye gelip gelmemeleri değil. Ödenekli tiyatrolar yapmıyor nedense ama biz bir gala yaptık, 1200 kişi. Cemal Reşit Rey'de galada yer kalmadı. Tıklım tıklım doldu, insanların birbirini görmesini ve oyunları tartışmasını, konuşmasını başlatmış olduk. Meslektaşlarımızın birbirlerini görebilecekleri ortamı, sinerjiyi yarattık. Bu da bizim için çok değerli, yani **Veda**'nın galası da bence 2023 tiyatro takviminin tarihi olaylarına geçecek diye düşünüyorum.

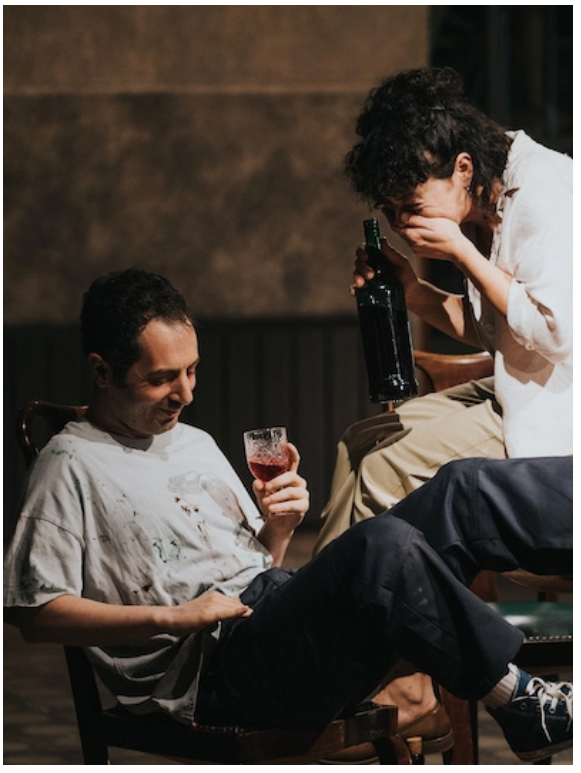
‘GÜL AĞACI MASA’NIN PEŞİNDE

Oğuz K. Oğuz

Ekim 2016 olmalı!
‘Hafızasını Kaybeden Müzeden Bir Traktöre Mektuplar’ henüz prömiyer yapmıştı.
Oyunun yazarı Ferdi Çetin’le ilk diyaloğumuz da o noktada başladı.

ba- Tiyatro oluşumunun öncesinde, Galata Perform çatısı altında yaptığı çeviri ve dramaturjik çalışmalarla, adına sıklıkla izlediğim oyun broşürlerinde rastlamıştım. Yönetmen, yazar ve oyuncu Yeşim Özsoy ile yakaladıkları ortak dil, uzun soluklu bir sanatsal dostluğa dönüşmüş durumda.

Galata Perform ve Yeni Metin Festivali kapsamındaki yoğun süreç gerekçesiyle, uzun zamandır ba- Tiyatro adına güncel bir gelişme yaşanmamıştı.

Ta ki, İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) tarafından bu yıl 27’ncisi düzenlenen İstanbul Tiyatro Festivali (2023) program broşüründe rastlayana kadar.

‘Annemden Kalan Gül Ağacı Masanın Üzerinde Çaydanlık Beyaz Bir İz Bıraktı’
Ferdi Çetin ile özdeşleşen ve sanırım bir rutine dönüşecek olan oyun başlıkları ilgi çekmeye devam ediyor. Bir önceki oyunun adını, rekor derecede geçmek istercesine, uzun başlıklı bir oyunla yeniden sahnelere döndü.

Dünya tiyatrosunun, klasik ve modern anlatıların bir sonraki basamağı olan modern ötesi anlatılara geçişi, beklenen olağan bir süreç. Bu durum elbette Türk tiyatrosu için de geçerli.
Türk tiyatrosuna tarihsel açıdan bakıldığında, postmodern anlatının ülke sahnelerinde var olma ve yer edinme çabası, ne yazık ki deneysel girişimlerle sınırlı kalmış durumda.
Hem sahneleme biçimindeki ele alış yaklaşımları, hem de ülkemizde tiyatro izleyicilerinin, izleme deneyimlerinin yetersiz olması, bu türün tiyatro profesyonelleri ve türe ilgi duyan izleyicileri ile sınırlı kalmasına yol açıyor. Ama her geçiş süreci, kendi zamanının izleyicisini yaratacaktır.

Gelelim yazımızın ana konusunu oluşturan, Ferdi Çetin imzalı 11 kelimelik tiyatro yazınına.
Çetin, belki de dramaturg olmasını bu alanda avantaja dönüştüren yeni nesil bir yazar.
Sözcük, cümle ve paragraflarla hemhal olan bir insan için, oyun metnini kurgusal açıdan yıkma ya da yeniden inşa etme sürecine açık bir tiyatro insanı. Son çalışmasında da bu yaklaşım derin olarak hissediliyor.

Yapımın yönetmenliğini, son yıllarda öne çıkan pek çok yapımın künyesinde yer alan Kayhan Berkin üstleniyor. Versus çatısı altında ürettikleri tüm yapımları izlemiş bir gazeteci olarak, Berkin’in, Versus’u aşan kariyerine tanık olmak heyecan verici.

Oyun, klasik çerçeve anlayışının dışına taşarak mekana yayılan, mekana özgü bir anlatı olarak tasarlanmış. Tasarım alanı ise İBB Miras kapsamında restorasyon ve konservasyon çalışmaları tamamlanan Metro Han. ‘Gül Ağacı Masa’nın peşinde, ilk kez mekanı ziyaret etme fırsatı yakaladım.

Ayşe Lebriz Berkem, Kayhan Berkin, Nergis Öztürk ve Okan Urun’un rol aldığı çalışma, dramatik anlatı

düzenini parçalayarak, odak noktasını konudan uzaklaştırarak, anlatım biçine yoğunlaştırıyor.

Postmodern anlatıların temel noktalarından biri olan zamanlararası geçiş, neden-sonuç ilişkisine olan yaklaşımımızı şekillendiren önemli bir araç. Geçmişte yaşadıklarımız, günümüzde dönüştüğümüz karakterlerin, olumlu ya da olumsuz yönde psikolojik alt yapısını oluşturuyor.
Geçmiş ve günümüz arasında sıklıkla iç içe geçiş yapan sahneler aracılığıyla da, oyun karakterinin zihinsel dönüşümüne tanık oluyorsunuz.

Yazarın satır arasında, okuyucu için hazırladığı kısa açıklama ya da yönlendirme notlarını okur gibi, oyun içerisine yerleştirilmiş bir yönetmen ile (aynı zamanda oyunun yönetmeni) izleyicilerle konuşması, 'kitap sayfaları arasında dolaşıyoruz' hissi uyandırıyor. Bu da açık biçim anlatının bir özelliği olarak oyuna farklı bir derinlik katmış.

Katarsisi olmayan bir oyun.

Amaç, izleyiciyi herhangi bir olay örgüsü ile özdeşlik kurmasını engelleyerek, ana karakterin aklında, zihinsel bir yolculuğa çıkarmak.

Oyunun ana karakterini üstlenen Nergis Öztürk'ün başarılı rol çözümlemesi ve Ayşe Lebriz Berkem'in ışıltılı oyunculuğuna, Kayhan Berkin ve Okan Urun'un başarılı performansları eşlik ediyor. Ses tasarımını üstlenen Anıl Aslan'ın performansı da ilginç bir not olarak şurada dursun.

Oyun yazarının bir dramaturg ve yönetmen olduğunun bir kez daha altını çizmekle beraber, oyunun yönetmeni olan Berkin ile kreatif anlamda sezonun dikkat çekici işlerinden birine imza attıklarını net olarak söyleyebiliriz.

Eninde sonunda ulaşacağımız, tiyatronun bir sonraki durağı olan postmodern tiyatro ya da postmodern anlatı kapsamında yerini alan başarılı bir metin, başarılı bir yapım.

Tek perde, 60 dakika

PARİS'TE, TİYATROYA TASAVVUF GÖZÜYLE BAKAN BİR YAZAR-YÖNETMEN
ALİ İHSAN KALECİ

Nurbanu Öztürel

Bu söyleşinin kaleme alınması "Bir Ney Hikâyesi" adlı denememle başladı. Mevlana'nın Mesnevisinin ilk 18 beytinde kâinatın tüm sırları bu kadar güzel hikâyet edilmişken, üzerine söz söylemek belki bana düşmezdi ama duramadım. Kulaklarımdan gitmeyen dizeleri, imgeleri kendimce yazıya döktüm. Yine de susmadı içim. Bir su kenarı bulup anlatmak istiyordum. Devlet Tiyatroları Genel Müdür Yardımcısı Sükûn Işıtan'la karşılaşmamız bu dönem oldu. Ona döktüm içimi…"Mevlana o kadar büyük ki sahnelere sığmaz, ancak biz onun etkisini-ruhunu- hissettirebiliriz. Bunun dışında yapılan her şey yapay oluyor. Hayalim sahici bir şey yapmak. Bunun için yazdım" dediğimde, işitmekle kalmadı aynı zamanda gördü de… *Sükûn Hanım Ali İhsan Kaleci'den* söz etti. *"O da, bu konularda çalışıyor, Mevlana ve* Shakespeare'i aynı *sahnede buluşturuyor; belki birlikte ortaya güzel şeyler çıkarabilirsiniz" dedi. "Aslında başkalarının oyununu yönetmiyorum ama belki birlikte yeni bir oyun yazmayı deneyebiliriz." diyen Ali İhsan Kaleci ile ilk tanışmamız bu vesileyle oldu. "Ney" den yola çıkarak Shakespeare ve Mevlana'yı tiyatroya uyarlamak amacıyla "Ney'den Hikayeler" adlı oyunu çalışmak üzere bir araya geldik. Bu iki önemli yazarı, hem kendi ifade biçimlerinde yaşatmayı, hem de onlara, bugünün duyarlılığı ile Anadolu'da bir zamanlar yaşamış olan Yunan tiyatrosunun soluğunu verebilmeyi arzuladık. Bu dönemde Ali İhsan Kaleci'yi, tiyatro anlayışını biraz olsun anlama* fırsatı buldum ve *onu Yeni Tiyatro okurlarıyla da tanıştırmak istedim. Türk Yazar Yönetmen Ali İhsan Kaleci, Paris'te CRT İdeogram Arts adında uluslararası bir araştırma ve yaratım ekibini yöneticisi. Kaleci ve beraberindeki çekirdek ekip etrafında yer alan, çeşitli ülkelerden farklı insanlar ekibin çizgisinde sanatsal araştırma-eğitim-uygulama çalışmalarını sürdürüyor; uluslararası pek çok başarılı projeye imza atıyorlar.*

Nurbanu Öztürel: Önce sizi tanıyalım? Kimdir Ali İhsan Kaleci? Sanat yolculuğunuzdan söz eder misiniz? Nasıl başladı?

Ali İhsan Kaleci: Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro bölümünde eğitim aldım. Sevda Şener, Metin And, Ayşegül Yüksel, Sevinç Sokullu, Turgut Özakman, Nurhan Karadağ, Tahsin Korucu gibi çok değerli hocaların öğrencisi oldum. Bölümde tamamen Batı temelli bir tiyatro anlayışı üzerine kurulan bir eğitim veriliyordu. Bu süreçte o zamana kadar yaşadığım bildiğim değerlerden farklı bir dünya ile karşılaştım. Tiyatroyu öğrenmek için sürekli tiyatro oyunlarını okuyorduk. Bu oyunlar diyalog biçiminde kahramanların psikolojik ve bireysel dünyalarını dile getiriyordu. Biz öğrenciler ise, o metinleri sahnede "canlandırmaya" çalışıyorduk. Bugün o yapılan tiyatro anlayışını "kostümlü edebiyat", olarak değerlendiriyorum.

Nurbanu Öztürel: Paris'e gittiğinizde nasıl bir dünya ile karşılaştınız? Paris'te Kostümlü edebiyattan farklı bir şeyler yapılıyor muydu? Siz yazar-yönetmen olarak neler yaptınız?

Ali İhsan Kaleci: DTCF Tiyatro Bölümü'nü birincilikle bitirdikten sonra eğitim ve araştırmalarıma devam etmek, tiyatroyu kendi topraklarında görmek için Paris'e gittim. Karşılaştığım Batı'nın ve onun tiyatrosunun hiç de anlatıldığı gibi olmadığını gördüm. Bana göre bizde, idealleştirilmiş bir Batı ve ideal bir Batılılaşma anlayışı var. Böyle bir Batı ve Batılılaşma gerçekten kulağa hoş geliyor. Ama gerçekte Batı çok değişik, yaşanmayınca anlaşılabileceğini sanmıyorum. Batı'da Türkiye'de idealleştirilen bir Batı olsa ne güzel olurdu. Paris'te sıradan bir yabancıydım. İlk zamanlar, yüksek eğitimimi sürdürüyor, geceleyin oturma kartı için kuyruklarda bekliyor, gündüzleri Çinlilerle konfeksiyonda ütü yapıyordum. Diğer yandan Peter Brook, Ariane Mnouchkine, Patrice Pavis, Jean-Marie Pradier gibi tiyatro dünyasına damgasını vuran kişilerle tanışıyor, onların tiyatro anlayışını öğreniyordum. Yine aynı şekilde Paris'te tiyatro yapan Ayşe Emel Mesçi ve onun tiyatro ekibiyle o günlerde tanıştım. Ayşe Emel Mesçi'nin yönettiği "Kurban" adlı oyunun sahnelenmesinde ekibiyle çalışmak benim için bir şans oldu. Viyana'da olan Theater des Augenblicks'in kurucusu Gül Gürses'i tanıştım ve uzun yıllar süren bir dostluğumuz başladı. Onun için "Hiçkimse'nin Yolculukları" adlı oyunu yazdım ve birlikte Viyana'da sahneye koyduk. Daha sonra oyun Avignon Festivali'nin resmi programına alındı. Yine Avignon'da "Yunus Emre" adlı oyunumun okuması yapıldı ve oyunu genç bir ekiple Berlin'de sahneledim. Daha sonra Schubert'in hayatından esinlenerek "Schubert Kış Yolcusu" adlı tiyatro oyununu yazdım ve yönettim. Bu projeye Fransa'da büyük bir ilgi oldu. Hatta, Pierre Cardin, Paris'teki kendi tiyatrosunda oyunun sergilenmesini istedi. Sonuçta Paris'in en prestijli tiyatrolarından birisi olan Triano'da oyunu sahneye koydum.

Nurbanu Öztürel: "Schubert Kış Yolcusu" ile ulaştığınız başarının hayatınızda bir dönüm noktası olduğunuzu dile getirdiniz. Bunun tiyatro kavrayışınıza yansıması nasıl oldu?

Ali İhsan Kaleci: Bir anda sıradan bir yabancı kimliğinden Paris'te yaşayan "genç Türk yönetmen" kimliğine dönüşmüştüm, fakat yolumun bu olmadığını hissediyordum. Yolum neydi onu da doğrusu pek bilmiyordum. Ben hep şehirde yaşadım, duyarlılığım kent duyarlılığıydı. Fakat bilmem neden, Paris'te, sık sık çocukluğumda arada bir gittiğimiz ailemizin köyü, köydeki insanların yaşam biçimi, onların söylediği türküler, danslar, insan ilişkileri, doğa ile iç içe, bozulmayan uyumlu yaşamları içimi tarifsiz bir özlem gibi burkuyordu. Anadolu'daki bu köyü özlüyordum. Bu özlem bende hem kendimi hem de tiyatroyu sorgulayan bir dönemi başlattı. Tiyatro insanı insana anlatan bir sanat diye düşünüyordum, ben de kendimi tiyatroyu var eden insan öğesini daha iyi öğrenmeye yönlendirmeliydim. 1994 yılından itibaren, bu amaçla tüm çalışmalarımı tiyatroda insanı anlamaya, yani oyunculuk eğitimi üzerine yoğunlaştırdım. Ayrıca, diyalog temelli tiyatro

anlayışından uzaklaşarak Mevlana'nın Mesnevi'sini ve onunla köprü kurabilmek niyetiyle Shakespeare'in eserlerini kendime rehber olarak seçtim. Fransız Devleti'nden özel bir yardım alarak tiyatroyu, dansı ve müziği de birleştirdiğim çok kapsamlı uluslararası bir tiyatro eğitim çalışmasına başladım. Yıllar içinde, yüzlerce profesyonel sanatçı dünyanın dört bir yanından bu eğitim sürecine katıldı. Eğitimi oluşturan en temel çizgi tiyatroya tasavvuf gözüyle geleneksel sanatlarımızdan hareketle oyunculuk eğitimiydi. Bu çalışmaların sonucunda Mevlana'nın tiyatroya uyarlanamayacağına, ama tiyatronun Mevlana'ya uyarlanması gerektiği fikrine ulaştım. Bu süreçte yaklaşık on yıl boyunca birlikte çalışma imkânı bulduğum Kudsi Erguner'in üzerimde çok emeği oldu. Tasavvufu, Mevlana'yı yeniden kendisinden öğrendim. "Bu çalışmalardan sonra "Shakespeare Sufi Bakış" adlı oyunum Paris'te aylarca oynandı. "Schubert ve Şevki Bey" adlı oyun ise Mustafa Avkıran tarafından Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahneye kondu. Bir Fransız tiyatro grubu için "Bin Bir Gece Masalları"nı, Shakespeare'in "Atinalı Timon" eserinden esinlenerek tiyatroya uyarladığım oyunum ise Kuzey Afrika ve Avrupa'nın birçok kendinde oynandı.

Nurbanu Öztürel: CRT İdeogram Tiyatrosu'ndan söz eder misiniz? Ne tür bir oluşum ? Nasıl bir araya geldiniz? Neler yapıyorsunuz?

Ali İhsan Kaleci: CRT İdeogram Tiyatrosu üç koldan ilerledi: araştırma, eğitim ve paylaşım. Bu sürece değişik ülkelerden sanatçılar, akademisyenler, konservatuar öğrencileri, edebiyatçılar, gelenekten gelen sanatçılar katıldı. Genç yaşlı birçok sanatçı bu çalışmalara katıldı. Bu projeler boyunca Fransa, Yunanistan, İtalya, Türkiye ve Azerbaycan arasında çok sayıda sanat etkinliği, karşılıklı atölyeler, uygulamalı eğitim programlarını düzenlendik. Yıllar içinde, çok geniş bir alana yayılan eğitim programına farklı disiplinlerden sanatçılar ve akademisyenlerden genç ve yetenekli bir çekirdek kadro oluştu. Şu an kullandığımız tiyatro mekânı ekibimizdeki herkesin onarımına, inşasına katılımıyla gerçekleşti. Bu çalışmalar hem Fransız devleti hem de Avrupa Birliği Fonları tarafından desteklendi.

Nurbanu Öztürel: Geleneksel Türk sanatlarına yöneliminiz nasıl oldu?

Ali İhsan Kaleci: Paris'te olduğum ilk dönemlerde, geleneksel sanatlarımızla ilişkim kişiseldi. Sonuçta memleketimden, sevdiklerimden ayrı düşmüştüm. Anlatması zor bir özlem içindeydim. Daha önce öylesine dinlediğim bir türkü, artık benim için bambaşka bir şey ifade ediyor, ruhumun derinliklerinde yankılanıyordu. Ama söylediğim gibi, bu benim için kişisel, özel bir durumdu. Çalışmalarımda kullanmıyordum. Sanırım almış olduğum eğitimden dolayı, kendi değerlerine yabancı, Batı'ya hayran bir kalıplaşma içindeydim. Ruhumu besleyen bu sanatın, tiyatro sanatında kullanılacak kadar "değerli" olduğunu düşünmüyordum. Çünkü bana öğretilen bunların "folklorik" sanatlar olmasıydı. İşte önce yavaş yavaş bu zihniyetten, düşüncelerime bulaştırılan kendi kültürüme karşı olan aşağılık kompleksinden kurtulmam gerekiyordu. Bu çizgiyi aştığımda, geleneksel sanatlarımız çalışmalarımın ana merkezi oldu. Yani yabancı dostlarıma, türkülerimizin klasik müzik ile icra edildiği bir albümü büyük bir gururla dinleterek, nasıl türkülerimizin Batı müziği ile evrensel bir kaliteye ulaşabileceğini göstermek isterken asıl ilgi çekenin rafta duran Aşık Veysel olduğunu unutmuştum. Bunu anlayıncaya kadar sanatı hep batının değerleriyle ölçüp biçtim. Zaman içinde, geleneksel sanatlarımızın ve bu sanatları derinden etkileyen tasavvuf anlayışının değişik ülkelerden ve kültürlerden gelen sanatçılar üzerinde

bıraktığı etkileri, onları nasıl değiştirip içlerindeki kendilerine ve hayata dair sorulara nasıl cevap verdiğini gözlemledim. Geleneksel sanatlarımız tiyatro dans ve müzik alanında geniş bir perspektif ve zengin sanatsal ifade imkânları sunuyor. Yıllarca bu konuda çalışmış biri olarak bunu çok net bir biçimde söyleyebilirim. Bu gözlemlerimi Türkiye'de paylaşmak istediğimde ise, birçok sanatçı ve akademisyen için anlaşılması zor tuhaf şeylerden söz ediyordum. Nasıl olur da folklorik olan bizim sanatımız Avrupa sanatıyla aynı düzeyde, hatta daha iyi olabilirdi? Ben de onlara bizim sanatımızın folklorik olduğunun tanımını kimin yaptığını soruyordum. Bu ince bir konu ve belki başka bir zaman konuşuruz.

Nurbanu Öztürel: Türk sanatlarının bir DNA'sı olduğunuzu söylüyorsunuz. Biraz bundan söz eder misiniz?

Ali İhsan Kaleci: Bu süreçte Türk geleneksel sanatlarının bir DNA'sının olduğunu fark ettim. Benim bu yaklaşımım duygusal veya cahil cesareti olarak değerlendirilebilir, çünkü ben ne müzisyenim ne de dansçı. Teknik olarak söz söyleyecek bir temelim yok, fakat müziğimizdeki "çeyrek tonların" ve danslarımızdaki "Aksak" ritminin tümüyle bize ait olduğunu düşünüyorum. Sanırım Türkiye'de benim gibi düşünen insanlar da var. Anadolu'dan, Orta Asya Türk halklarının sanatlarına kadar içinde bu ortak DNA'ları bulabiliriz. Gerçekleştirdiğimiz çok sayıdaki uygulamalı örnek de Türk geleneksel sanatlarının içinde kendine özgü bir DNA'sı olduğunu hissettiriyor.

Nurbanu Öztürel: Çeyrek ton olarak ifade ettiğiniz bize özgü kodlardan söz eder misiniz?

Ali İhsan Kaleci: Bu birçok araştırmacıyı da ilgilendiren bir konu. Kabaca örnek vermek gerekirse, batı müziğinin en temel enstrümanlarından olan piyano yarım sesler üstüne kurulmuş. Siyah ve beyaz. Bizdeki çeyrek tonlarda ise bu siyah beyazın arasında başka birçok gri ton var. Durum böyle iken biz kendimizi yarım tonla ifade etme çabasındayız ve doğal olarak hem özümüzü var eden en temel duyarlılıktan kendimizi mahrum ediyoruz, hem de sunduğumuz eser ne bize özgü oluyor, ne de tam anlamıyla Batılı.

Nurbanu Öztürel: Çeyrek ton konusu tiyatromuzda kendisini nasıl gösteriyor?

Ali İhsan Kaleci: Ankara Devlet Tiyatrosu'nda, 2018 yılında, Günbatımı adlı bir oyunu sahneye koydum. Bu oyunda rol alan oyuncular, Mehtap Öztepe, Sükûn Işıtan, Dilek Bozkurt'un yorumları beni çok etkiledi. Bu oyuncular çok yetenekliydi. Batı tiyatrosunda da örnekleri olabilecek usta oyuncularla aynı düzeydeydiler, belki biraz şovence söylüyorum, ama onlarda Batı tiyatrosu oyuncularında olmayan başka bir duyarlılık vardı. Bence bu, yukarıda sözünü ettiğim müziğimizdeki çeyrek ton tekniği ile ilişkili bir durum. Türkiye'deki oyunculuğun çok ince, rafine bir donanımı var. Bunda, sanatçılarımızın geleneksel sanatlarla bilerek ya da bilmeyerek beslenmesinin, dilimizdeki kıvraklığın ve ses uyumunun etkisi olduğunu düşünüyorum. Bu özgünlükler tiyatro için çok önemli ancak buna rağmen, bize özgü bir tiyatrodan söz etmek çok mümkün değil.

Nurbanu Öztürel: Tiyatronun/Türk Tiyatrosunun sizce neye ihtiyacı var? Kendi ögeleriyle sağaltılması ve evrensel anlatım kodlarını oluşturabilmesi için neler yapılabilir?

Ali İhsan Kaleci: Dünya tiyatrosu içinde, Türk tiyatrosunun, kendine özgü ifade biçimleriyle yer bulabileceğini, hatta Dünya tiyatrosunun da buna ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Bu anlamda, iki çizgiden ilerlenebilir. Birincisi, her şeyden önce, Devlet Tiyatroları içinde, Şehir Tiyatroları içinde bize özgü, kaliteli tiyatro yapıtları verilebilir. Ayrıca, şu anda birçok üniversitede, tiyatro bölümleri var. Buradaki öğrencileri hem batı tiyatrosu, hem de bize özgü geleneksel sanatlarımızın ifade biçimleri aynı anda çalıştırılabilir. Fakat bunu yaparken, kalıplaşmış batı tiyatrosu zihniyetinden uzak durmak gerekir. İkinci olarak, çok emek ve cesaret isteyen bir yol, geleneksel sanatlarımızla yakın ilişki içinde yeni bir üslup, yeni bir tiyatro anlayışını aramak ve gerçekleştirmektir.

Nurbanu Öztürel: Bundan sonraki projelerinizden söz eder misiniz? Neler yapmayı planlıyorsunuz?

Ali İhsan Kaleci: Şimdiye dek öğrendiklerimi eğitim ve üretim düzeyinde geliştirmek istiyorum. Geleneksel sanatlarımızın taşıdığı zenginlikleri, onların içyapılarını bozmadan, birer sömürü ve tüketim malzemesine dönüştürmeden tiyatro sanatı çerçevesi içinde seyirciyle paylaşmak da ayrıca son derece önemsediğim bir konu.

ANKARA DEVLET TİYATROSU'NDAN
"12 ÖFKELİ"

Mahmut Topçu

12 Öfkeli, Devlet Tiyatroları'nın Ankara'da sahnelenen oyunu. Oyunun orijinal adı: "12 Öfkeli Adam". **12 Öfkeli** olmasının nedeni yönetmen tarafından iki jüri üyesinin kadın olarak değiştirilmesi. Bu üyeler, Jüri başkanı ve 9 nolu Üye. Yönetmen, bunun nedenini erkek egemen bir topluma daha esnek yorum getirmek anlamında bir kadın karakterin değerlendirilmesi olarak açıklıyor.

Oyunun yazarı: Reginald Rose. Oyun 1954'de yayınlandı. Amerikan Senaryo Yazarları Birliği Ödülleri'nde "En İyi Drama Metni Ödülü"nü kazandı. 1955'de oyun olarak genişletilmiş bir biçimde yeniden yayınlandı. 1957'de Henry Fonda'nın başrolünü oynadığı, yapımcılığını H. Fonda ile Rose'nun birlikte üstlendiği, başarılı bir filme dönüştü. Berlin Film Festivali'nde "En İyi Film", İngiliz Film ve Televizyon Akademisi "En İyi Erkek Oyuncu" ödülleri başta olmak üzere çok sayıda ödül aldı. "12 Öfkeli Adam", Tiyatro oyunu olarak farklı ülkelerde defalarca sahnelendi. 1991 yılında Japonya'da, 1987 yılında Hindistan'da, 2007 yılında Rusya'da, 2015 yılında Çin'de film olarak çekildi.

Amerikalı R. Rose, tartışmalı sosyal, psikolojik, politik konular üzerine, gerçekçi, yaşamından esinlendiği oyunlar yazan bir yazardır. "12 Öfkeli Adam" da bu oyunlarından biridir. Metin, gerilim de içeriyor. Çatışmayı daha çok tartışma üzerinden sağlamıştır. Metin, suç ve ceza, adalet temalarını derinlikli, felsefi bir özle ele almıştır. Aradan yıllar geçmesine karşın metin hala güncel ve tazedir. Bugün üzerine, Türkiye›de düşünürsek, neredeyse bire bir örtüşür. Sanırım yönetmenin bu oyunu seçmesinin bir nedeni de bu güncel sorundur. Seyircinin dikkatini bu yöne çekmek istemiş olabilir. Bir deyim vardır: "Kader Mahkumu". Aslında bu deyimin gerçeği: "Vahşi Kapitalizm Mahkumu"dur. İş veremeyen, eğitim,

sağlık veremeyen, umut veremeyen bir ülkenin, devletin halkı hırsız olursa, katil olursa bu kişiler mi suçludur? Metinde suçluluğuna inanılan, baba katili çocuk, yoksul, sürekli şiddet gören bir çocuktur. Sömürücü iktidarın düzene uygun kafalar yetiştirme politikasıyla sürü psikolojisine kapılan bireyler ise düzen yargısının düdüğünü öttürecektir elbet ama çok az da olsa bu düzeni sorgulayan demokrat insanlar da olacaktır. Jüri, idam kararını beş dakikada onaylayıp, bir an önce eğlencelerine dönme psikolojisindedir. Jüri üyelerinden sadece biri durumu sorgulamak ister. Bu 8 nolu Jüri›dir. Çoğu çıkışlar bireyseldir. Mustafa Kemal de yola çıktığında yalnızdı. Ama haklılığı onun tarafındakileri hızla artırdı. 8 nolu Jüri de, sorgulayan, mantıklı bir insandır. Kuşkucudur. Liderdir, liderlerin zeki olması gerekir. Metnin çok iyi bir metin olduğu, ödüllerden, oyunun, filmin başarısından anlaşılıyor. Ş. Necati Şahin, çeviriyi güzel yapmış ve tiyatro diline uygun çevirmiş.

Oyunun yönetmeni: M. Akif Yeşilkaya. Akif, üniversite öğrenimine Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümünde, Lisans ve Yüksek Lisans olarak başlıyor, mezun oluyor. Doktora yapıyor ve Öğretim üyesi olarak sekiz yıl çalışıyor. Sonra Bilkent Üniversitesi Tiyatro Bölümü mezunu oluyor ve Cüneyt Gökçer'le çalışıyor. Devlet Tiyatrosunda oyunlar yönetiyor. Nuri Bilge Ceylan Mühendislik mezunu, Orhan Pamuk Mimarlık terk. Bu sayısalcılardaki sanat yeteneği çok şaşırtıcı. Oyunun rejisi neredeyse filmle aynı. Mekanlar da aynı. Oyuncu mizansenleri çok benzer. Bu bir olumsuzluk değil, yönetmenin tercihi. Filmden farklı olarak, stres topları kullanılıyor. İki hedef tahtası var. Sıkılanlar ok atıyorlar. Kanımca bu da hedefi tutturmanın laytmotifi. Oyun üç tarafı seyirci olarak oynanıyor. Kısmen açık biçim özellikleri var. Dekordaki iskeleye benzeyen yapı, seyirciden oy toplanıp ekrana yansıtılması gibi. Film de giyim ve karakter olarak 10 nolu Jüri benzeri bir kişi yok. Oyundaki karakter biraz kabadayıyı andırıyor, biraz Türk Tipi. Gerçi yabancılarda da serseri tipler var. Bu üye, katil olduğu düşünülen çocuğu yoksul ve dilini bile konuşamaz düşüncesiyle aşağılıyor. Bu da ırkçı, kafatasçı bir yaklaşımı sergiliyor ve değişimi en son yakalayanlardan biri. Sanırım Yönetmen, demokrasideki ırkçılık yaklaşımını bu karakteri oluşturarak vurguluyor. Yönetmen Yardımcısı: Dilek Bozkurt, Asistanlar: F. İsmailçebi, Şermin Şekeroğlu, Yönetmene destekleri değerli. Güzel bir reji.

Oyuncular, baş oyun kişisi 8 Nolu üye. Davit. (oyuncu: Alper Tazebaş) Karakteri ikna edici biraz alçak gönüllü olarak yorumluyor. Yorum, aşırı özgüvenli şablonundan daha iyi. Ulaş Ersoy, İrfan Kılınç, Edip Tümerkan, Fatma Nur İsmail Çebi, Dilek Arıbal, Murat Kesim, Onur Kayabaşı, Akın Berk Sağıroğlu, Eren Özkan, Kadircan Şeren, Doğukan Soykök, özel kişilik öyküleri olmamasına karşın farklı karakterleri, ekip oyunculuğunu, oyuncu ansamblını güzel değerlendiriyorlar. Hiç giriş çıkış olmadan, iki saate yakın bir süre sahnede olmak çok zor bir performans.

Dekor Tasarımını yapan Efter Tunç, tüm sahne ve pencereler, masa sandalyeler siyah, beyez, gri, kahverengi tonlarla hem işlevsel hem uyum içinde, güzel bir dekor tasarlamış. Pencere arkasındaki renkler, yağmur, gerilim atmosferi için etkileyici.

Giysi tasarımını oluşturan Özlem Karabay, temaya, dekora, karakterlere ve oyunun klasikliğine uyumlu bir giysi konsepti sunuyor. Klasik takım elbise ve spor giysiler uyumlu bir karşıtlık-birlik ve denge sağlıyor.

Müziği besteleyen, Arın Aykut, modern bir müzikle bizi etkiliyor. Klasik bir oyuna, acaba klasik-senfonik bir müzik daha iyi mi olurdu acaba? Senfonik beste çok kullanıldığından biraz şablonlaşıyor. Buna karşın modern müzik güzel duruyor.

Diğer tüm ekip oyunun güzelliği için gereken desteği esirgememişler.

Tiyatronun tüm bu bileşenleri güzel olunca ortaya bütün olarak güzel bir oyun çıkmış. Yazımızı izleyici okur mu, bilemiyorum ama sonuç olarak zevkle, sıkılmadan akıcı bir oyun izlemek isteyenler için öneririm.

FİKRET ŞADİ KARAGÖZOĞLU'NA SAYGI YAZILARI - 3

Hayrettin Filiz

Mustafa Kemal'den Fikret Şadi'ye İmzalı Fotoğraf

Fikret Şadi tiyatro tarihimize öyle güzel izler bırakmıştır ki; ama öyle böyle değil, çok güzel izlerdir bunlar! Bu izleri takip etmeyenlerin, bu kocamaaan tiyatro ağacının sadece iddiasız bir yaprağı olduğunu anlayamayanların yollarını nasıl şaşırdıklarını hayretle izliyoruz bugün. Hayır, kendileri nereye giderse gitsin, dur diyecek değiliz, cehenneme kadar yolları var; ama çevresine topladıkları; okuyup araştırmadan ahkâm kesmeye kalkan 'meraksızlarla', onların biraraya gelerek oluşturduğu kara cehalet topluluklarının, ülke tiyatromuzu ne hale getirdiğini gördükçe sinirlerimize hâkim olmakta zorlanıyoruz, asıl sorun bu bence! Düşmana gerek yok ki, okuyarak kendini geliştirmeye zaman ayırmayan, hiç bitmeyen bahanelere sığınan sözümona sanat insanları delirmemiz için yeter de artar bile!.. Ama delirmeyeceğiz, son nefesimize kadar üreteceğiz! Topunun köküne kibrit suyu!

Şadi (Bican Efendi) Aydede'de
8 Mayıs 1922 / Sayı: 37

15 Temmuz 1923 tarihli 'İzmir' gazetesinde bir haber yayınlanır:

"Darülbedayi Sanatkârları Gazi Müncinin Huzurunda

*13 Temmuz Perşembe günü saat üçte, Muvahhit, Şadi ve Behzat Beyler Darülbedayi sanatkârları nâmına Mustafa Kemal Paşa Hazretlerini ziyaret etmişlerdir. Paşa Hazretleri, sanatkârları büyük bir nezaketle kabul ederek yirmi dakika kadar sanat-ı temaşaya (*Tiyatro sanatına) ait sualler irat etmişler (*Soru yöneltmişler) ve sanatkârların İzmir'den başlayarak Anadolu'nun muhtelif memleketlerinde temsiller verilmesi fikrini tasvip etmişlerdir. Sanatkârlar tarafından 16 Temmuz Pazar günü akşamı Kordon'da verilecek müsamere için edilen daveti kabul ile teşrif buyuracaklarını vaad eylemişlerdir."*

Şimdi düşünelim: İzmir işgalden henüz kurtulmuş, daha bir yıl bile olmamış; yıkık dökük ve is kokmaktadır… Mustafa Kemal o günlerde yeni evlenmiş, eşi Latife Hanımların Göztepe'deki Uşakizade Köşkü'ndedir. Fikret Şadi Bey ve arkadaşları, ülkedeki yanık kokusu henüz dağılmadan İzmir'e turneye gelmiş ve Atatürk'ü oyunlarına davet etmek için, onu ziyaret etmişlerdir. Sanata sahip çıkan yöneticileri mi, yoksa buna cesaret eden tiyatro insanlarını mı daha çok alkışlayalım, bilemedim! Bildiğim o ki; bu girişimin tarihe, bir İstanbul tiyatrosunun Anadolu'ya yaptığı ilk yolculuk/ilk turne olarak kayıtlandığıdır. Az önce sorduğum soruya şimdi yanıt verebilirim: Sanırım her zaman ve her koşulda; krize girmiş toplumların kurtuluş mücadelesinin bir ayağının da sanat olduğunun bilincindeki herkesi alkışlamak en doğrusu! Saçının ucundan ayak tırnağına kadar!

Bu 'ilk' girişimin ayrıntısını da biliyoruz üstelik:

"Şadi, Muvahhit, Behzat, üç kişilik bir heyet halinde Gazi'nin İzmir'de oturduğu köşke geliyorlar. O zamana kadar bizde aktör devlet kapısında daima hor karşılanmış insandı. Bunun için bu sefer de üç sanat adamı, mazinin tesiriyle tereddüt içindedirler. Doğrudan doğruya kabul edileceklerini ümit etmediklerinden buraya gelirken bir mektup yazıp hazırlamışlardır. Bunu kapıcıya verip, Gazi Paşa'nın yaverine gönderiyorlar. Ve gitmeye hazırlanıyorlar.

Fakat aynı dakika bir zat onların arkasından koşup, "Buyurunuz efendim, Gazi Paşa Hazretleri sizi istiyorlar" diyor. Hiç beklenilmeyen bir kabul!

Şadi, Muvahhit ve Behzat Bey içeri girerler. Gazi o sırada Büyük Erkânıharbiye Reisi *(*Genelkurmay Başkanı)* ve bir takım paşalarla, devlet adamlarıyla konuşmaktadır.*

Sanatkârlara "Sizinle daha sakin bir yerde görüşmek isterim" diyerek onlara başka bir oda açtırır. (Sanatkârlara) büyük iltifatlar eder. İzmir'deki temsillerine geleceklerini vaadeder. Sorar:

- *Ne oynuyorsunuz?*
- *Hisse-i Şayia efendim… Ahmet Nuri Bey'in…"*

Mustafa Kemal imzalı bu fotoğraf, Fikret Şadi Bey'e imzalanan fotoğraf değildir. Aynı günlerde -22 Kasım 1922- İngiliz kadın gazeteci Matmazel Ellison'a imzalanmıştır. Büyük olasılıkla Mustafa Kemal, Fikret Şadi'ye de bu fotoğrafını imzalamıştır. (HF)

Bu görüşmenin ne kadar samimi olduğu konusunda kuşkuya kapılanlar varsa, 1972 yılında yayınlanan bir kitaba göz atmalarını salık veririm. Kitabın adı "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (V) – Atatürk'ün Tamim ve Telgrafları"… Sayfa numarası 44! Orada tiyatro sanatçılarına şöyle seslenir Atatürk:

*"Sizleri çok takdir ederim. İnkılâbımızda sizin de mühim hizmetleriniz vardır. Şimdiye kadar gördüğüm temsiller içinde sizin temsilleriniz gibi muntazam ve sanatkâranesini seyretmemiştim; sanatınızı meslek ittihaz ederek azmetmenizi, arkadaşlarınızla samimi olarak geçinmenizi bilhassa tavsiye ederim. Sizin vatana en büyük hizmetiniz Anadolu'muzu baştan başa dolaşıp halk*ımıza sanatın ne olduğunu anlatmanız olacaktır. Turnelerinize muntazam devam ediniz."

Mustafa Kemal, Şadi Bey ve arkadaşlarının 16 Temmuz 1923 günü İzmir'de sahnelediklerı 'Hisse-i Şayia'yı izleyenler arasındadır. Çok uzun süren kurtuluş mücadelesinden sonra Atatürk'ün izlediği ilk oyundur bu… Bunun bir oyun izlemekten çok daha derin anlamları vardır: Onca savaş acısından sonra kazanılan özgürlük, şimdi yeni ve daha çetin bir savaşla tarihe sabitlenecektir. Kültür ve sanat eğitiminden geçmiş, çağdaş, evrensel değerlere, güzel sanatlara ve üretime saygılı bir toplum yaratılacaktır. Mustafa Kemal'in bir tiyatro oyunu izlemesi, ona ve mücadelesine inananlar için kültür mücadelesinde yeni Türk toplumunun gideceği yönü belirleyen bir işaret fişeğinden farksızdır.

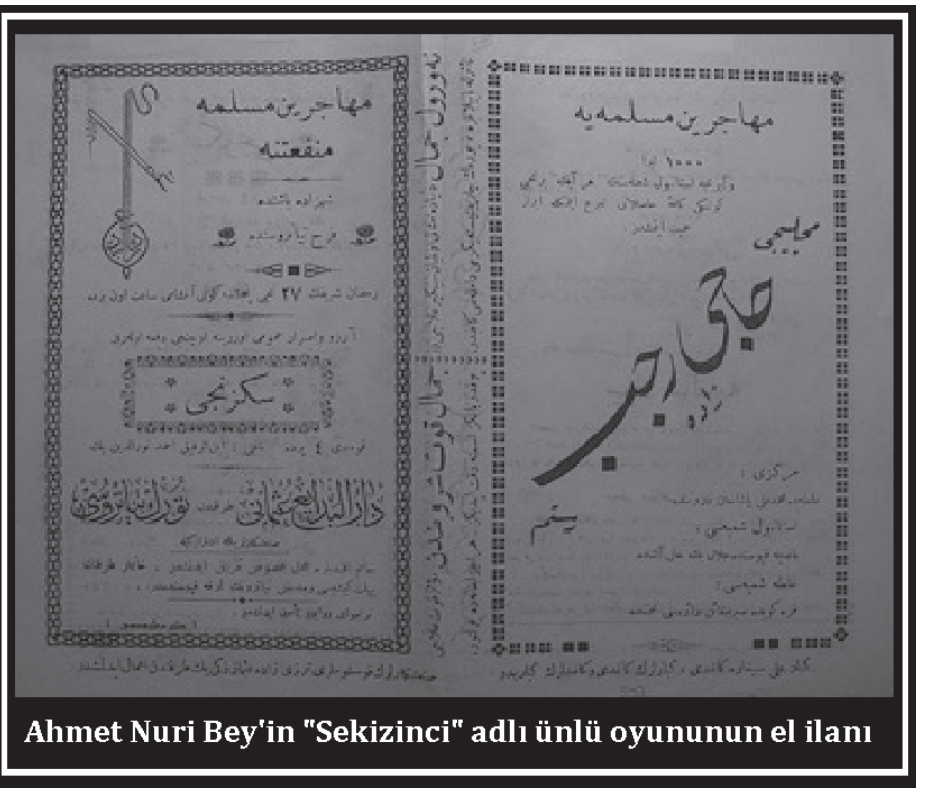
Oyundan sonra sanatçıları tebrik eden Gazi, onları Ankara'ya davet eder. Devrimin başkenti Ankara'ya!

Ankara'da Kurulan İlk Perde

1923 yılında Ankara'ya giden ilk tiyatro topluluğunun içinde, Türk Tiyatrosu'nun kuruluş günlerinde, tüm zorluklara karşın vazgeçmeyen, sahneye şıpır şıpır teri damlayan insanlar vardır: Fikret Şadi, eşi Şehper Hanım (Daha önceki adıyla Zabel Hanım), Vedia (Anayis), Leman ve Cemile Hanımlar, Nurettin

Şadi «Sekizinci» de meşhur Habip Neccar rolünde

Ahmet Nuri Bey'in "Sekizinci" adlı ünlü oyununun el ilanı

Şefkati, Adil, Kemal (Gürmen), Yaşar (Özsoy), Rıza Fazıl, Ömer Aydın Bey, diğerleri…

Ancak Ankara çok hareketlidir o günlerde. Devrimin başkenti insan akınına uğramış, otellerde tek bir yatak bile bulmak imkânsızdır. Oyuncular Ankara'ya vardıklarında, bavullarını istasyona bırakıp kentte kalacak bir yer aramaya başlarlar. Ne Ulus, ne Kızılay kalır bakmadıkları… Yok, bırakın kalacak oteli, tek bir pansiyonda yatak bile bulamazlar... İyi de ne olacak şimdi? Bunca insan kalkıp İstanbul'dan oyun sunmaya gelmişken, kadınlı erkekli tiyatrocular tren istasyonunda mı sabahlayacak?

Fikret Şadi umudunu dürüp, yere bakarak istasyona dönerken bir ses işitir. Döner bakar ki, İstanbul'da oynadığı oyunları kaçırmayan bir seyircisi, şimdiki Denizli Milletvekili Mazhar Müfit Bey!

- Şadi Bey?.. Gerçekten sizsiniz! Ankara'da ne arıyorsunuz üstat?

- Ankara'da ne mi arıyorum Mazhar Bey, Ankara'da yatacak bir yer arıyorum, arıyorum ama yok, bulamıyorum.

- A-a! O nasıl söz öyle azizim, buyurun benim misafirim olun. Koskoca Fikret Şadi Bey'i de ağırlayamayacaksak ölelim artık!

- Sağ olun, var olun da ben yalnız değilim ki! İstasyonda benden haber bekleyen koca bir kumpanya var. Ankara'ya oyun vermeye gelmiştik. Kadınlı erkekli bu kalabalığı kim misafirliğe kabul eder ki? Ne edeceğimi gerçekten bilmiyorum. Herhalde istasyonda sabahlayacağız.

- Aşk olsun Şadi Bey, gerçekten aşk olsun! Bu da söz mü şimdi! Siz Ankara'ya kadar gelmişsiniz, sizin istasyonda yatmanıza müsaade eder miyiz hiç? Yer bulamamak ne demek?

Mazhar Müfit Bey, sahneden hayranı olduğu Şadi Bey ve arkadaşlarını alarak Milli Eğitim Bakanlığı'na götürür. Durumu açıklayınca, Yüksek Öğretmen Okulu'nun (Darülmuallim) yatakhanesi açılır tiyatrocular. Ancak bir sorun vardır.

- İlginiz için çok teşekkür ederiz. Hakikaten büyük bir misafirperverlik gösterdiniz. Lâkin biz artistler beraber yatmaya pek alışık değiliz. Kadınlı erkekli aynı yerde… Bu bizim yapabileceğimiz bir şey değil!

Buna bir çare bulmaya çalışırlarken, Fikret Şadi'nin aklına bir çözüm gelir.

Şadi Bey'in yanlarında getirdiği dekor malzemeleri

arasında iki eski tiyatro perdesi de vardır. Ne olur, ne olmaz dyerekten yanlarına almışlardır. O perdelerden, Darülmuallimin yatakhanesini ortadan ikiye ayıran, iki ayrı bölüm yaratılır: Biri erkek, diğeri kadın oyuncular için! Perdelerin birbirine bitiştiği yerler sıkıca iğnelenir ve sorun çözülür. Fikret Şadi'nin o an söylediği bir söz Türk Tiyatrosu tarihine geçer: *"Ankara'da kurduğumuz ilk perde bu!"*

Birkaç gün burada ağırlanan sanatçılar, sanatsever milletvekili dostları sayesinde süregelen günlerde Türk Ocağı'na taşınır. Sahneye en yakın olan yere!

Fikret Şadi ve arkadaşları gösterilerine başlar. Mustafa Kemal hepsine olmasa bile, birçok oyuna katılır. Bu davranış, henüz kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti'nin hangi temeller üstünde yükseltileceğine dair bir kimlik belirteci olarak okunur. Gazi'nin katıldığı bu gösterilerden kayıt altına alınan bazılarının, günümüzde unutulmuş oyunlar olmasının canımızı nasıl acıttığını anlatamıyoruz. Ahmet Nuri Bey'in "Sekizinci" ve "Hisse-i Şayia"sıyla, Hüseyin Suat Bey'ın Münir Nigâr ile birlikte Belçikalı Frantz Fonson ile Fernand Wicheler'in "Le Mariage de Mlle Beulemans" adlı eserinden uyarladığı üç perdelik "Kayseri Gülleri" adlı güldürü bu oyunlara örnek gösterilebilir.

(Meraklısına Not: Sözünü sıkça ettiğimiz "Hisse-i Şayia" adlı oyun da bir uyarlamadır aslında. Fransız oyun yazarı Daniel Riche'nin, 1906 yılında yayınlanan 20 sayfalık "La Prétexte" (*Bahane) adlı iki tabloluk kısa güldürüsü, İbnürrefik Ahmet Nuri (Sekizinci) Bey'in kaleminde "Hisse-i Şayia" adlı bir güldürüye dönüşmüş; o güldürüdeki birinci erkek rolü olan Bican Efendi, Fikret Şadi'nin oyunculuğuyla, unutulmazlar arasına girmiştir . Oyun; severek ayrıldıkları halde, kızlarını paylaşamayan bir çiftin güldürüsü üstüne kurulmuştur. "Hisse-i Şayia", paylaşılamayan mal/eşya anlamına gelmektedir.)

Yeri gelmişken, adını sıkça andığımız "Hisse-i Şayia" oyununun yazarı ve o oyundaki 'Bican Efendi' rolüyle unutulmazlar arasına giren Fikret Şadi'nin arasında geçen ve gazeteci Hikmet Feridun Bey'den öğrendiğimiz ilginç bir hikâyeyi aktarmadan geçmek istemiyoruz:

"Bican Efendi'nin talihi de aynen onun yaratıcısı Aktör Şadi'nin talihine benziyordu. Ahmet Nuri Bey piyesi ilk defa adapte ettiği zaman arkadaşlarına okumuştu. Hiç kimse beğenmemişti (…) Bu yüzden 'Hisse-i Şayia' sahneye konduğu zaman Ahmet Nuri Bey pek ümitli değildi. Zira beğenmeyip tozlu bir rafa attığı bir piyesi, beğenmeyip vaktiyle kendisinden rolünü geri aldığı bir aktör tarafından oynanacaktı. Lakin bu temsilden "Bican Efendi" çıktı. Bu Bican Efendi Şadi'yi elinden tutup yalnız bir gece içinde şöhretin en yukarı kade*mesine çıkarmadı, uçurdu!*

Buna rağmen muharrirle aktör arasında (yüksek bir gerilim sürüyordu).

- *Görüp göreceği rahmet budur. Bundan sonra kendisine hiçbir piyesimde rol vermeyeceğim.*
- *Ben bundan sonra Ahmet Nuri Bey'in hiçbir piyesinde oynamayacağım.*

Bu gerilim, yazarın diğer ünlü oyunu "Sekizinci"yi yazana kadar sürdü. Oyundaki birinci kadın 'Nebile' Eliza Binemeciyan tarafından oynanacaktı, orası kesinleşmişti. Ancak onun karşısındaki rol, Habip Neccar rolü çok gösterişli bir roldü ve yazarı, bu rolü Fikret Şadi Bey'e vermek istemiyordu. Rolü önce Raşit Rıza'ya önerdi yazar. "Hayır, bu rol tipim değil!" doğrultusunda bir hayır yanıtı alınca, bu kez Nurettin Şefkati'ye öner*di rolü. Rol ortada sürünürken, Eliza Hanım konuya son noktayı koydu:*

- *Bu rol Şadi'nin rolüdür… O bu rolü oynamazsa ben de Nebile'yi oynamam. Nebile karşısında ancak Şadi'yi görmek ister!*

Bu çıkış işi bitirdi ve Atatürk'ün de en sevdiği oyunlardan biri olan "Sekizinci"deki Habip Neccar rolü böylece Fikret Şadi'ye verildi." (O dönem Eliza Binemeciyan ile Fikret Şadi'nin bir nedenle dargın olduğu için sadece sahnede konuştuğunu, sahne bittiği an birbirlerine selam bile vermediklerini düşündüğümüzde, bu anı daha da değer kazanıyor bence …)

Türk Devrimi Bir Kültür Devrimidir

Mustafa Kemal'in Ankara'da oyun izlemesi dönem gazetelerine şu ifadelerle yansır: *"Gazi bir temsile geldiği zaman, salon tıka basa doluyordu."*

Neden? Çünkü;

"Türk Devrimi bir kültür devrimidir. Şu bakımdan ki, biz aynı zamanda tarihin tanıdığı en cüretli, en büyük ve kapsamlı kültür devrimlerinden birini başlattık. Dilde, dinde, hukukta, yazıda, giyside, eğitimde,

tarihte reformlar yaptık. İnanılmaz boyutta bir kültür devriminin çok anlamlı parçalarıdır bunlar. Yozlaşmış geleneksel yapıları yıktık; insanlarımızın bastırımlı, sınırlanmış yeteneklerinin önünü açtık. Osmanlı İmparatorluğu içinde dili ve tarihi unutturulmuş, özgüvenini yitirmiş bir halktan, çağdaş, başı dik, kendisiyle gurur duyan bir ulus yarattık."

Bu fırtınalı değişim günlerinde, Türk tiyatrosu emekleme çağında olsa da, Mustafa Kemal'in ileri görüşlülüğüyle başlatılan kültür hamlesinin bel kemiğini oluşturur. Birinci Dünya Savaşı'nın yarım bıraktığı Darülbedayi girişimi, Cumhuriyetin ilanıyla yeniden yapılanır.

İbnürrefik Ahmet Nuri (Sekizinci) Bey'in ünlü oyunu "Hisse-i Şayia"nın el ilanı

1925 yılından itibaren yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin ideologları, kurdukları devletin görüşlerini yaymak için bir dizi sanatsal yönlendirmede bulunur. Örneğin darmadağın tiyatro hareketini bir araya getirmek için devletin kuracağı bir tiyatro fikri o günlerde ortaya atılır ilk kez. Yerli sanat eserlerinin doğrudan Mustafa Kemal'in emriyle yazdırılması, yüz senedir uyarlama geleneğine bağlı yazı sanatımız için hikâyeler, yerli oyunlar üreten bir anlayış yaratır. Türk yazarlarının kendine güveni gelir. Mustafa Kemal, bu sanatsal devrime sadece önayak olmakla yetinmez, okuduğu bazı tiyatro metinlerinin kenarına, el yazısıyla dramaturgi notları da alır. (Bu, tarihte sıklıkla görebileceğimiz, alışık olduğumuz bir şey olmadığından, şimdilerde biricik sanatımızı kendi cahil ve bencil ruhlarının karanlık çamuruna bulamak isteyenleri gördükçe içimizin acıdığını söylemek isteriz.)

Aynı dönemde, şu an bile gücünün yeterince anlaşıldığına emin olmadığımız, "mesleki uzmanlık" için "prometyuslar" diye anılan bir grup genci seçerek, işinin uzmanlığına ikna olunan başka ülkelere eğitime gönderen de yine Mustafa Kemal ve çalışma arkadaşlarıdır. Örneğin bu prometyuslardan olan Cahit Sıtkı Tarancı, Naziler tam da Paris'i bombaladığı sırada, yolda bulduğu bir bisikletle Fransa'dan zar zor kaçabilmiştir. Arkeolojideki gururumuz Ekrem Akurgal da bu prometyuslardan bir diğeridir.

Biz Fikret Şadi'ye dönelim ve duyduğumuz her hikâyeden sonra; tiyatroda kendimizi mi yoksa kendimizdeki tiyatroyu mu arayacağımıza karar verelim. (Ahhh, içimde incecik bir sızı!)

Kıymetli Sanatkârımıza

"Mustafa Kemal yalnız tiyatroda değil, her rasgeldiği zaman artistlere büyük iltifatlarını esirgemiyordu. Bu arada Şadi (Bey)'e kendisinin kalpaklı ve büyük boyda bir fotoğrafını hediye etti. Bu fotoğrafın üstünde Atatürk'ün Şadi hakkındaki düşündüklerini gösteren bir iki kelime de vardı:

*"Ankara 7 – 10 – 339 (*1923) Kıymetli sanatkârımız Şadi Bey'e…"*

Gazi, Şadi'yi bir iki defa da yemeğe de alıkoymuştur. ***Bu suretle Türkiye'de ilk defa bir devlet reisi, bir sahne adamıyla birlikte yemek yemiş oluyordu.*** *Şadi'nin temsilleri içinde Gazi'nin en beğendikleri "Sekizinci"de 'Habip Neccar' rolü ve "Hisse-i Şayia" idi."* (Akşam Gazetesi, 17 Şubat 1946, Pazar, Sene: 28, Gazete yayın no: 9818)

En derinimde yankı yankı, köpük köpük bir uğultu!.. Duyan var mı?

TEK KİŞİLİK ELLİ BEŞ KARAKTERLİ DEV PRODÜKSİYON

Erdem Bilge Az

Henüz bazıları saatlerini yeni ayarlatmış. Henüz bazıları saatlerini ayarlatmamış, ayarlatmamış saatlerini uykusuna doyabilmek için. Bazıları ise uykusuna doymamış ve ayarlatmış saatlerini bu enstitüde.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü, adının da göründüğü mizahi şekli gibi, zamana ayak uydurmaya yönelik çabaların nasıl sonuçlara yol açacağını gösteren ve ne kadar eski Türkçe kelimeler kullanılsa da yazıldığı döneme göre modern sayılabilecek bir anlatı kullanarak yazılmış hiciv yüklü bir romandır. **Serkan Keskin**, roman uyarlaması bu oyunda tam elli beş karaktere can vermiştir (bazıları karakter değil tip düzeyinde kalmış olsa da ben yine de anlatırken hepsine karakter demeyi tercih ettim). Oyunda ana karakter statüsünde eşit seviyede birkaç karakter olsa da oyun ana ekseninde bir karakterin hikayesine odaklanmış vaziyettedir. Ama oyunda aktarılan oldukça geniş bir karakter grubu vardır. Ve esas önemli olan da **Serkan Keskin**'in bir başına bu kadar karakteri tek tek seyirciye aktarabiliyor oluşudur. Ve Haber Türk'e verdiği röportajda da elli beş karakterin hikayesini tek tek anlatmanın, o anda o karakter olarak anlatmanın ne kadar zevkli olduğundan bahsetmiş; birinin hüznünden ve başka duygusundan çıkıp da *Hayri İrdal'ın* anlatıcılığına girmenin ne kadar bulunmaz bir velinimet olduğunu söylemiştir.

Sadece video yerleştirmelerine bakarak sinema ve tiyatronun iç içe geçtiği bir çalışma desek yanlış söylemiş olmayız. Ama esas önemli olan bir de oyunun bunu gerçekleştirmek için kullandığı sahne ve kostüm tasarımı. Dekorlar yerinde sabit duran dekorlar olmadığı gibi oyuncu **Serkan Keskin** de her karakter için ayrı kostüm zaman zaman da takma sakal, peruk kullanıyor. Ama bunu yapmak için sürekli sahnenin arkasına geçmiyor, kullanacağı kostümler, hareket eden dolap, masa veya portmanto gibi dekorların üzerinde, sahneye kurulmuş raylarda kayarak sahneye geliyor. Öyle ki bahsettiğim rayların üzerinde ilerleyen sahnelerde *Hayri İrdal'ın Halit Ayarcı* ile bindikleri kayık dahi sahneye girecek.

Sinema ve tiyatronun iç içe geçmesi konusuna gelirsek, kurgulanan videolar sadece bize hikayeyi anlatan videolar olmakla kalmamış aynı zamanda **Serkan Keskin**'in o an sahnede hayat verdiği karakterine sanki videodan sahneye taşıyormuş gibi bir izlenim yaratılmıştır. Evet yanlış duymadınız, videoda gördüğünüz karakterler adeta sahneye fırlamaktadır.

Tamamı **Serkan Keskin** tarafından canlandırılmış karakterler, videoda kaydedilmiş repliğini okuduktan sonra repliğine yine **Serkan Keskin** tarafından sahne üzerinde canlı olarak devam etmektedir. Ve bunu da daha gerçekçi kılan **Serkan Keskin**'in, videoda gördüğümüz her karakterin repliğini okuduğu kısa süreçte kostüm değişimini sahne üzerinde sahneye getirilen haraketli dekorlar vasıtası ile yaptıktan sonra karakterin repliğine canlı olarak devam etmesidir. Her karaktere uyumlu ayrı bir kostüm tasarımı uygulanmıştır (kostüm tasarımcılar **Onur Uğurlu ve Gamze Kuş).** Hatta bunu daha da gerçekçi kılmak adına bazı sahnelerde videoda karakterin bulunduğu yer ile – mesela bir cumbalı evin penceresiyken söz konusu evin penceresi veya *Halit Ayarcı* ile bindikleri kayık - sahnedeki oyuncunun bulunduğu yer bire bir eşleştiriliyor. Tabii ki bu da aynı ray sistemi ile ilgili dekorun sahneye getirilerek videoda kaydedilmiş görüntü ile sahnede gösterilen oyundaki dekorun bire bir aynı olması ve karakterin oyununu bu dekor üzerinde vermeye devam etmesi ile mümkün kılınıyor. Video yerleştirmeler durduğu zaman arkada duran devasa ekran boş durmaz ve bir kamera vasıtası ile seyirciyi sahnede gösterir. Video yerleştirmelerde kullanılan videoların yönetmeni oyunun da yönetmeni olan **Serdar Biliş.** Videoların görüntü yönetmeni ise **Ahmet Sesigürgil.**

"Walter Feldman'ın saptadığı gibi romanın adı Saatleri Ayarlama Enstitütüsü olsa da, bu romanda okuduğumuz 'enstitü çevresinde örülmüş bir anlatı değil, anlatıcı çevresinde örülmüş bir anlatıdır' "[1] Roman uyarlaması bu oyun, Feldman'ın dediği gibi, bence sadece eksenindeki *Hayri İrdal'ın* yaşamöyküsünü anlatmakla kalmaz. *Hayri İrdal'ın* ahlaki çöküşü ve *Halit Ayarcı'ya* kanmasının sonucunda yaşadığı felaketler ile seyirciye/ okuyucuya *Hayri İrdal'ın* yaşamöyküsü üzerinden bir ders verilmek amaçlanmaktadır.

Hayri İrdal, kendisini "uysal, sade hayatın getirdiği sıradan işlerle meşgul" bir adam olarak tanımlar. Hayatı boyunca topluma dahil olamamıştır. Çocukluk yıllarından itibaren sosyal sorunları vardır ve hayatta ilgilendiği tek şey saatlerdir. Çocukluk ve gençlik yıllarında sü rekli hor görülen, toplumun dışına itilen *Hayri İrdal,* ilerleyen yıllarda başarılı ve şöhretli bir adam olmak için yırtınacaktır. Uzaktan aşık olduğu Selma Hanım ile bir ilişki yaşamak istemektedir. Bu da onun hayattan almak istediği öç duygusudur. Sürekli ezilen *İrdal, Halit Ayarcı* ile tanıştığı gün onun saatini tamir ederek ona yardımcı olur. *Halit Ayarcı, Hayri İrdal'ın* saatler hakkındaki yorumlarından ve bilgisinden esinlenerek *"Saatleri Ayarlama Enstitüsü"* adında bir kurum kurar. Boş gezen, hayatı absürtlüklerle dolu olan *Hayri İrdal* da bu absürt enstitünün en gözde ismi olur.

Bu roman uyarlaması oyun toplumun farklı kesimlerini ve yaşandığı dönemi hiciv ile anlatır**.** İçinde yaşadığınız toplumun saçma tutumlarını, davranışlarını, yaşam şeklini o toplumun içinde yer aldığınız ve bunları bizzat yaşadığınız için fark etmeyebilirsiniz. Bunları günlük hayatın rutinleri olarak görürsünüz. Ancak bu toplumun tamamen dışından gelen birisi olursa bunları rahatlıkla görebilecektir. Ama *Hayri İrdal,* o dönemki Türkiye toplumuna dışarıdan gelmiş bir karakter değildir. Sadece, her zaman toplumun bir ölçüde dışında kalmış bir karakteridir. Bu sebepledir ki toplumun normlarını, yaşam şeklini anlayamaz. Yaşadığı topluma yabancıdır. Yaşadığı toplumdaki günlük sıradan işleyişi bilmez. Oyun da bizlere *Hayri İrdal* üzerinden dönemin Türkiye'sindeki yanlış işleyişleri, yaşam tarzındaki saçmalıkları ve hayattaki absürtlükleri göstermektedir. Bu absürdlükler de Türk insanının doğu ile batı kültürleri arasında yaşadığı bocalamadan kaynaklanmaktadır.

Oyunun başlangıcında oyuncunun karakterlere çok hızlı şekilde girip çıkması sonucu biraz başınız dönebilir. İlerleyen evrelerinde bu yavaşlayıp daha da açıklayıcı bir hal alacak. Ve oyunda çok fazla karakter olmasından kaynaklı biraz takip etmekte de zorluk yaşayabilirsiniz. Ancak akıcı ve yoğun diliyle sizi yakaladığı an kesinlikle bırakmayacağına da emin olabilirsiniz.

Üstün prodüksiyonu, başka birçok oyunda kolay kolay göremeyeceğiniz video yerleştirmeleri, dönemi özetleyen çok ince elenip sık dokunmuş kostüm tasarımı ve orijinal sahne tasarımı ile tamamen farklı bir oyun "**Saatleri Ayarlama Enstitüsü**". Aynı bütçesi oldukça yüksek bir oyun. Bu sebepledir ki oyunun üç ayrı yapımcısı var (**Elif Özge Maltepe, Türkan Özilhan Tacir, Yağmur Dolkun**).

Saatleri Ayarlama Enstitüsü sezon boyunca **Zorlu PSM ve İstanbul Uniq 'de** sahnelenmekte. Herkese kesinlikle izlemesini öneriyorum. İzleyecek olanlara da şimdiden iyi seyirler dilerim.

1 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/50509

2 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/73618

(*) Oyunu Maksimum Uniq'te 24.12.2023'te izledim.

ÇOLPAN İLHAN

Pınar Çekirge

İkinci zil çalarken, ağır ağır kulisteki odasından çıktı. Bir an peşinden gitmeyi, hiç değilse sahneye girişini koridor aralığından izlemeyi düşündüm. Titriyordum. Kımıldayamadım yerimden. Dudaklarında sönen gülümseyiş yeniden alev alacaktı birazdan, biliyordum. Çok güzel, çok etkileyiciydi.

Doğru, O'nu ne çok sevmiştim. Kırık camdan lodosun ıslığı duyuluyordu. Gözleri… Beni tutsak alan yeşil ıslak pırıltılarla dolu o ışık çakımları.

"Çolpan; kopya kağıdı kullanmadan yazılmış, edebi değeri son derece zengin bir sayfa bana göre ve tek nüsha " dermiş Sadri Alışık. Film senaryoları, tiyatro oyunları yazmış Selim İleri onun için. Ben sadece bir saat süresinde konuştuklarımızı, yıllardır yaşadığım aşk benzeri hayranlığı anlatmaya çalışacağım size.

"Sinema değil, tiyatro oyuncusu olmak istiyordum. Güzel Sanatlar Akademisi'ndeyken, Ali Avni Çelebi hocamdı. Fevkalade yetenekli bulurdu beni. Tiyatroya yöneldiğimde, 'Yanlış bir iş yapıyorsun Çolpan' demişti, 'Orada sadece icracı olacaksın, bunu unutma. Resim yaparken yalnızsın oysa, kendinle baş başasın.' Doğrusu ya, üzülmüştü Ali Avni Çelebi. Dediğim gibi, çocukluğumdan beri tiyatro vardı içimde. Resmi, akademiden sonra bıraktım. Sadri devam et, dedi ama…"

"Akademinin ikinci sınıfındayken 'Antigone'yi sahnelemiştik. Erol Keskin, Pekcan Koşar da vardı kadroda. Oyun hayli ses getirdi. O kadar çok teklif geldi ki tiyatrodan. Fakat aileden izin alamadım bir türlü. Öncelikle eğitimini tamamla, dediler. Bu arada konservatuarda gece derslerine katılmaya başladım."

"Dediğim gibi, Güzel Sanatlar Akademisi'inde, sanırım 1953 yılıydı, Akademi Tiyatrosu'nu kurup, 'Modern Antigone'yi oynamıştık. Sonrasında Küçük Sahne, Oda Tiyatrosu, Arena Tiyatrosu, Kenter Tiyatrosu, Sadri Alışık Tiyatrosu'nda devam ettim tiyatroya. 'Sevgili Gölge', 'Soytarı', 'Ziyafet', 'Soytarı', 'Yarın Cumartesi', 'Tersine Dönen Şemsiye', 'Boing Boing', 'Baba Evinde Hayat', 'Baharın Sesi', 'Allahaısmarladık Cumhuriyet', 'Mihri Müşfik', 'Yeşil Papağan Ltd.', 'Dolunay Katili', 'Sıradan Bir Gün'de oynadım. Kenterler'de birkaç oyunun kostüm tasarımını da üstlenmiştim."

İzmir vali yardımcısı Bedri Bey, kızının geleceği hakkında düşüncelidir… Çocukları Cengiz, Atilla ve Çolpan'ı karşısında alır. Uzun uzun konuşurlar. Atilla İlhan kız kardeşinin seçimini ısrarla destekler. Sonunda Bedri Bey, 'Peki olur…' diye mırıldanır. Böylece 'Kamelyalı Kadın'la sinemaya ve hemen aynı günlerde 'Sevgili Gölge' ile Küçük Sahne'de tiyatroya adım atar Çolpan İlhan.

"Kamelyalı Kadın"ın ardından, "Zümrüt", "Bir Şoförün Gizli Defteri" adlı filmlerde cesur kompozisyonlar çizer. Zaten derinliği olan rolleri seviyordur, masum genç kız şablonunu yinelemek taraftarı değildir pek. Kıskanç, alkolik, akıl hastası, kumar tutkunu kadın tiplemelerini başarıyla canlandırır perdede. (Şimdi nasıl unuturum, "Seni Kalbime Gömdüm", "Yalnızlar Rıhtımı", "Ahtapotun Kolları"nı. İlle "Aşk-ı Memnu"daki Matmazel de Courton karakterini…)

"Lütfü Akad'ın yönettiği 'Zümrüt' önemli bir çalışmaydı. Dahası o tarihte, Yeni Melek'te gösterime

giren ilk yerli film özelliğini de taşıyordu. Düşünsene, en az on, on beş yıl sonra oynamam gereken rolleri yirmili yaşlarımın başında üstlenmişim. Lütfi Bey arada, 'Aman profilden çekmeyin, çok çocuk görünüyor Çolpan' derdi. 'Bir Şoförün Gizli Defteri' öylesine ilgi görmüştü ki, hatırlıyorum da, yüzlerce ehliyet imzalamıştım o günlerde. Sonra yüze yakın sinema filmi. TV dizileri."

"1957' de sinemaya başladığımda ciddi bir bakış açısı vardı Yeşilçam'da. İyi yönetmenler, disiplinli bir set ekibi falan… Hep iyi şeyler yapmaya çabalıyorduk. Sevgi vardı o filmlerde. Diyebilirim ki; içe işleyen, samimi filmler olduklarından dolayı, bugün hala beğeniyle izleniyorlar TV'de gösterildiklerinde. Ardından konfeksiyon dönemi başladı. Senaryolar kötüydü… Hep aynı konular çekiliyordu. Derken halktan kopuk, seyirciye ulaşmayan filmler yapıldı."

Ve Attila İlhan'ın sözlerini hatırlıyorum :

"Bizim Türk sineması, Türk tiyatrosu da, erkeklerin alıştığı tiplerden yıldız yapar. O tipin dışındaki kadınlar istedikleri kadar iyi oyuncu olsunlar, yıldızlığa ulaşamazlar. Böyle kadınlardan, yalnızca iki kişi tanıyorum yıldızlığa ulaşmış. Biri Çolpan'dır, birisi de Filiz. Bunlar, bizim alıştığımız star geleneğinin dışındadır. Buna rağmen star olmuştur, ikisi de.."

Çolpan İlhan devam ediyor anlatmaya :

"Haklısın, evlendiğimde Çolpan İlhan olarak Sadri'den daha öndeydim sinemada."

– Ve geri çekildiniz sanki, diyorum. Uzaklaştınız…

"Bunun muhasebesini yaptım kendimle. Aynı iddiayı sinemada devam ettirseydim evlilik yürümeyecekti. Yürümeseydi, diyeceksin. O kadar iddia edecek bir ortam görmedim. Hırsım yoktu. Pişmanlık… Belki… Ama büyük, acıtan bir pişmanlık değildi bu. İnan, çok samimiyim. Daha sıradan filmlerde rol alıp izleyicinin kafasındaki Çolpan hayalini örselemek de istemiyordum ve tabii, Sadri'nin çıkış dönemiydi. Ona yardımcı olmam, destek çıkmam gerekiyordu. Kerem büyüyordu bu arada. Bir süre Kenterler'de tiyatro yaptım. Radyo'da 'Uğurlugiller' devam ediyordu. Yetmişli yılların sonuna doğru artık sadece modayla, atölyeyle, butikle uğraşmaya karar verdim; sinemayı tümüyle silmeye çalıştım kafamda… Ama evde hep sinema konuşuluyordu. Atilla ağabeyim olsun, Sadri olsun tekrar setlere dönmem hususunda ısrar ediyorlardı. 'Sahte Dünyalar' dizisini kabul ettim sonunda ve gördüm ki seyirci beni, ne kadar ara versem de ya da

başka işlerle uğraşsam da silmemiş belleğinden. Sahi uzun yıllar 'Uğurlugiller' adlı radyo programında Türkan rolünü üstlendim."

O'nu unutabilir miydik? Hüzün ve puslu akşam alacaları, bir kadına ancak bu denli yaraşırdı… Bir kadının gözleri ancak bu kadar güzel ve anlamlı olabilirdi. Dünden yarına hiç eskimeyecek bir güzellik… Dünya standartlarında bir "yıldız" oyuncuydu. Çolpan İlhan'a nasıl ihanet edebilirdik ki?

– "Ölü Bir Kelebek", "Sıradan Bir Gün" ile tiyatroya yeniden görkemli bir dönüş yaptınız. Tiyatroya bu denli ara vermenizin nedenini sorsam?

"Dediğim gibi, o yıllarda sinema bütün vaktimi alıyordu… Bir yanda evlilik, çocuk… Gün boyu setler, gece tiyatro yapamazdım. Yüreğimde hep yarım kalmış bir iş, bir eksiklik olarak kaldı tiyatro."

Bulutlu bir akşam. Hüzün; kurşunlanmış gibi delik deşik, kayıp düşüyor ellerimden. Hayat albümümde en unutulmaz, en güzel beş altı fotoğraftan biridir Çolpan İlhan.

"Ben bir ömrün paylaşılmasında erkeğin önemini biliyorum, otuz beş yıllık eşimi kaybettiğimde bomboş kaldığımı hissettim… Bunu ancak çalışarak doldurmam mümkündü. Giulia bunu başaramıyor işte…"

Dilimin ucuna gelen soruyu, sorsam mı diye düşünürken dayanamıyorum:

– Buğulu bir cama ilk ne yazarsınız? " diyorum.

"Sadri", diyor bir solukta…

"Öylesine büyük, yoğun bir içtenlikti ki o… Sadri'yi kaybettikten sonra yaşadığım boşluğu anlatamam sana. Şöyle düşün; iki hayat var iç içe geçmiş, birini çekip aldığında diğeri ıssız, bomboş kalacaktır. Evet,aşk bu… Ama anladığın manada bir aşk değil belki. Rahatsızlığı sırasında, Sadri'nin bana çok ihtiyacı vardı… Bambaşka bir şeydi bu… Yaşam adına direnmek; karı-koca ilişkisinin dışında bir sevgi, bir bağ ve bir tutku… Sadri'nin gençlik döneminde çevirdiği filmleri izliyorum da , son filmi 'Yengeç Sepeti' bakamıyorum bir türlü… Baştan çok korkmuş, çekinmişti, hastalanırım film yarım kalır diye… Çalışma süresince çok iyiydi. Karakalem resimler yapıyordu set arasında, karaciğerinde bir sorun yoktu. Beş yılı atlatabilseydi tümüyle kurtulmuş olacaktı. Ancak aldığı ilaçlar kalbini yormuştu…"

Sesi titriyor birden… Gözleri ıslanmış… Sigarasından derin bir nefes çekiyor:

"Sadri'den sonra büyük bir boşlukta buldum kendimi. Ayakta kalabilmem için bir şeyler yapmam, tutunmam gerekiyordu. Onun adını taşıyan bir tiyatro kurdum: Küçük Sahne, Sadri Alışık Tiyatrosu."

Üzerinden yıllar geçti. Çok yıllar. Belki mevsim sonbahardı, belki yağmurların tam başındaydık. Selim İleri'nin anılarını (« Hatırlıyorum «, 1985) yeniden okuyordum :

"İşte Atıf Yılmaz, 'Bir Şoförün Gizli Defteri' ile çıkageliyordu. Bu filmde bütün zamanlarımı alt üst eden Çolpan İlhan, bile isteye

kuduz köpeklere verilen zehirlerden içiyor ve sanki ölümün aşk, aşkın ölüm olduğunu söylüyordu."

Yağmur hızlanmıştı. Teybin düğmesine bastım.

"Seyirciye saygı esastı bizim zamanımızda. Hatırlarım; Ayhan ile Sadri, yahu bir çapkınlık yapamıyoruz diye yakınırlardı şaka yollu. En küçük bir hatayı seyircimiz bağışlamazdı çünkü. Ekrem Bora'nın yaş günüydü sanırım, eşiyle geldi, beni de alacaklar bir yere yemeğe gideceğiz. Sadri de Ankara'da idi. Sadri'ye soralım dedim, 'Hayır, gidemezsin.' dedi. 'Delirdin mi Sadri? Ben, karım ve Çolpan beraber yemek yiyeceğiz, ne var bunda?' diye üsteledi Ekrem. 'Seninle ilgisi yok.' diye yanıtladı Sadri telefonun ucundan. 'Siz oradayken biri alakasız biri gelir masaya, bir fotoğraf çekilir. Sonra yırtınalım ki bir yaş günü davetiydi diye.' Özel hayatlarımıza öylesine dikkat ederdik."

Yağmur yağıyordu. Ses Dergisi'nden kesip çerçevelettiğim otuz yıl öncesine ait fotoğrafa takıldı gözüm. Çolpan İlhan gülümsüyordu. Alıp götüren güzelliği ile gülümsüyordu. Aşk benzeri bir hayranlık mıydı bu? Galiba evet. Ve son oynadığı "Sonbaharı Beklerken"i hatırladım yeniden.

JOHN: Bir ömrü yitirdik mi biz seninle? Buna inanmak gelmiyor içimden. Her şey bunun içine sığmış olamaz.

(Iris başını John'un göğsüne yaslar. John bu sefer kutunun içinden bir mektup çıkarır.)

JOHN: Bu mektup… Bunu hatırlıyorum sanırım.

(John mektubu açar. Iris huzurlu bir gülümseyişle boşluğa bakmaktadır.)

JOHN: (Okur.) Sevgili John… Bu mektubu sana 1956 yılından yazıyorum. Eğer şu an bu satırları okuyorsan, biz seninle mutlu bir evlilik yaşamış ve bir ömrü beraber geçirmişizdir. Bunun böyle olacağını biliyorum. Seninle yarın evleneceğiz. Heyecanlıyım. Kendimi çok şanslı hissediyorum… Ve sana minnettarım.

(Lokal ışık John ve Iris'in üzerine düşerken, bu sefer Dış Ses olarak Iris'i işitiriz.)

IRIS: Seni tanımak ve seni sevmek çok güzeldi John. Sana bunu itiraf etmek için belki de çok geç kalmış olabilirim. Yıllarca sana bunu söylememiş de olabilirim ama bu hep böyleydi benim için. Sana vuruldum. Seni sevdim. Hem de ilk görüşümde… Hiç kimse yanımda yokken, şu an hala yanımda oluyor olman gösteriyor ki, sen de beni seviyorsun. Hem de deliler gibi… Bu bilmek ne kadar hoş…

(John ağlamaya başlar.)

JOHN: Ah, Iris… Seni çok seviyorum.

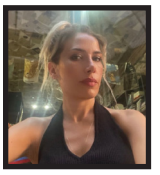
(John mektubu okumaya devam eder. Dış Ses olarak Iris mektubu tamamlar.)

IRIS: John, her şey için sana teşekkür ederim. Anladığın gibi, bu bir veda mektubudur. Bu benim sana yazdığım ilk ve son mektuptur aynı zamanda. Ne kadar garip değil mi? John… Seni seviyorum. Beni asla unutma… Beni asla unutma…

Gökhan Erarslan imzalı "Sonbaharı Beklerken"de İris rolünde yine unutulmazlığını belgelemişti Çolpan İlhan.

Şimdi aradan geçen yıllara rağmen Çolpan İlhan'ın geride bıraktığı izlerle yaşadığını, hep bizlerle olduğunu bilmek, mutlu ediyor beni.

“OVERRIDE”

Ezgi Özcan

Ceyla Odman adını ve yaptıklarını düşündüğümüzde sıra dışı bir gözlemci, yeni arayışlarıyla gündem oluşturan özel ve özgün bir oyuncu akla geliyor. Hu’dan sonra neler oldu, etkileri nasıldı?

Böyle yansıdıysam ne mutlu bana. HU tek kelime ile insanlara şifa oldu diyebilirim. Mevlana’nın ‘Baktığın benim, gördüğün sensin’ cümlesine ayna oldu. Daha önce tiyatroda işlenmemiş bir konu olduğu için seyircinin manevi olarak karnını doyurdu, öfkesini azalttı, karşı cinse bakış açısını değiştirdi. Ne mutlu bize ki iki sezon neredeyse hep kapalı gişe oynadık ve oyunumuzu iki ödülle taçlandırık. Oyunun hem yazarı hem oyuncusu olarak insanlara bu vesile ile iyi gelmek benim gözümden yaş getiren bir deneyim oldu. Oyunu bu sezon da oynayacak mısınız diye soruyorlar, Override bir çıksın sanırım tekrar zevkle sahneleyeceğiz.

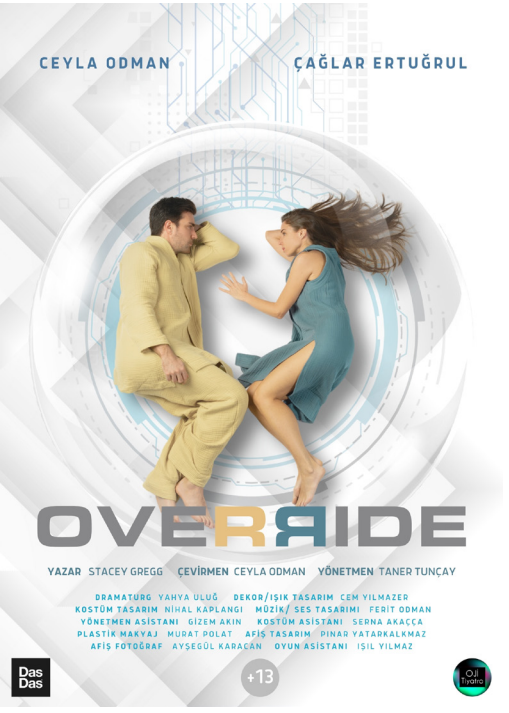
“Override” tam da beklendiği gibi çarpıcı bir yapım. Nedir hikâyesi? Nasıl karar verdiniz? Süreç nasıl gelişti?

Tiyatroda söylenmemişi söylemek beni en heyecanlandıran şey. Bundan altı sene önce harıl harıl oyun ararken bu oyun karşıma çıktı ve heyecanla Mert Fırat’a götürdüm. Meğerse aynı anda o da bu oyunu başka bir yerden bulmuş. Kader ağlarını ördü. O dönem tohumu attık ama araya bir sürü şey girdi, yapamadık. Oyundaki partnerim Çağlar Ertuğrul ile yollarımız pandemi öncesi kesişmişti ve daha o zamandan bu oyunu beraber yapmak istemiştik. DasDas Tiyatro ve Oji Tiyatro ortaklığında hayata geçirme zamanı bugünmüş. Override, teknolojinin insan bedeni üzerindeki etkisini ve insan olmanın temellerini irdeleyen bir oyun.

Bir oyun seçici ve proje tasarım analisti gibi çalıştığınızı görüyoruz. Dünyada tiyatro nereye gidiyor? Ceyla Odman bu gidişatın neresinde görüyor kendini?

Evet, çünkü hayat bekleyerek değil ekleyerek neşeli hale gelen bir süreç. Bir oyun yapmak maddi ve duygusal olarak çok emek gerektiriyor ve bu sürece verilen zamana değmesi gerekiyor. Kendi heyecanladığım projeyi kendi seçtiğim insanlarla yapabilmek, oyunculuğa aşık bir insan olarak,

benim yaşama sevincimi arttırıyor. Yurt dışında mesleği sadece tiyatro ışıkçısı olan insanlar var. Düşünebiliyor musunuz? Türkiye'de tiyatro yapmak, özel tiyatrolar için, ekonomik açıdan gitgide daha zor bir hale geliyor. İçerik olarak ise, siyahı anlatmadan beyazı gösteremezsiniz. Hem içinde yaşadığımız gezegenin hem de sanatın olmazsa olmazıdır bu. Sanat baş okşama, pohpohlama alanı değildir. Asidir. Bu asilik ne kadar korunursa o kadar özgün ve kalbe dokunan eserler ortaya çıkar. Bu konuda ülkemizin acilen özgürleşmesi dileğiyle. Dünyada ise tiyatro, hayat nereye gidiyorsa oraya gidiyor yani teknoloji ile daha çok birleşip insanlara daha gerçekçi oyunlar sunma yolunda ilerliyor. Yalnız ne kadar teknoloji katsanız da tiyatroyu tiyatro yapan şey oradaki canlı varlığın yani oyuncunun vereceği duygudur. Bu alanda da teknoloji avucunu yalar. Ben bu gidişatın tam ortasındayım, özellikle "Override" gibi bir oyunu hayata geçirenlerden biri olarak.

Teknik detaylar, ilginç bir tasarım ve çağı yakalayan bu modern rejide ne gibi yeniliklerle karşılaşacak izleyici?

"Override" zaten konusu, dekoru, kostümleri ve müziği olarak seyirciye başlı başına yeniyi deneyimletecek bir oyun. Yönetmenimiz Taner Tunçay, kostüm tasarımcımız Nihal Kaplangı, ışık/dekor tasarımcımız Cem Yılmazer ve müzik/ses tasarımcımız Ferit Odman. Bu dört isim birleşip son derece özgün ve fütüristik bir dünya oluşturdular. Ayrıca küçük sahne oyunlarında daha önce denenmemiş teknolojik bir sürprizimiz var.

Görsellik kadar metin derinliği ve içerikteki maneviyat duygusu da sizin işlerinizde karakteristik özelliklerin başında geliyor. Yeni oyunda da bu var mı?

Bu oyun HU'dan bağımsız hatta tam ters köşe bir oyun. Bana kalırsa maneviyatın zerre kalmadığı bir dönemi anlatıyor. Şöyle söyleyeyim; sesini duyacağımız bir kuşun bile kalmadığı bir seneye gidiyoruz. Seyirciyi çok başka bir taraftan sorgulatacak. Aslında bir bakıma yine içimizdeki önyargılarla yüzleşmeden dışarıyı değiştiremeyeceğimizi anlatıyor.

"Override" DasDas Sahnesi işbirliği ile 13 Ocak'ta prömiyer yapacak. Sezonda başka sahnelerde de görünecek mi? Hangi tarihlerde izleyeceğiz?

Override Ataşehir DasDas'ta ve ayda bir Bursa DasDas'ta oynayacak. Avrupa Yakası'nda dekorumuzun alt yapısına uygun olan sahnelerde oynama ihtimalimiz var örneğin Zorlu gibi. 13-14 Ocak'ta ve 1,9,15 ve 21 Şubat'ta Ataşehir Dasdas'tayız. 25 Ocak'ta ise Bursa Dasdas'tayız.

Bize oyunla ilgili özellikle vermek istediğiniz bir ders var mı? Bu ilgi çekici yapımı izleyecek olanlara ne söylemek istersiniz?

Robotlardan değil robotlaşmaktan korkun. Bu oyun 'mükemmel' bir hayat uğruna gelinen zavallılığı anlatıyor. Mükemmellik kavramı içinde mükemmel olmamayı da barındırır aslında. Bu oyun bu bilinçten tamamen uzakta bir yerde. Hayatta ki en önemli şey denge. Brokoliyi bile her gün yerseniz hastalanırsınız. Override, aşırılığın sonucunu bize çok net gösteriyor. Ne kadar geliştirilmek bizi robot yapar? Bunun miktarının bir önemi var mıdır? İnsanı insan yapan şey uzuvları mı? Yoksa kalbi mi? Ya duygular? Her kalbi olanın duyguları var mı? Peki, kalbi olmayan hissedebilir mi?

Ceyla Odman bundan sonra planlıyor?

Öncelikle bu oyunun tadını çıkarmayı diliyorum. Sonrasında yeni oyun gelecektir. Bir yandan ekip olarak ve oynadığım rol olarak keyif alacağım bir dizi istiyorum. İki alanın da hem oyuncuyu hem birbirini farklı yönlerden beslediğini düşünüyorum.

2024 yılı için mesajınız ne olurdu?

HU'dan gelsin o zaman: Kendimizi Dünya gezegenindeki geçici rollerimize kaptırıp hakikatimizi unutuyoruz. Bunu hatırlamak dileğiyle.

BURCU TANSI KAVAKLIPINAR İLE "ÇAĞRILMADAN GELEN"İN KUKLALARI ÜZERİNE

Taylan Ertuğrul

Taylan Ertuğrul: Öncelikle tasarladığınız kuklalarla Maeterlinck'in "Çağrılmadan Gelen" oyununa inanılmaz katkıda bulunmuşsunuz, sizi tebrik ediyorum. Çok güzel bir Maeterlinck yorumu izledik. Okuyucularımıza kendinizi tanıtır mısınız?

Fotoğraf: Oyunun Yönetmeni Lale Gençtürk ve Oyuncu/Kukla Sanatçısı Burcu Tansı Kavaklıpınar.

Burcu Tansı Kavaklıpınar: Ben Burcu Tansı Kavaklıpınar. Kukla ve Karagöz oynatıcısı anne ve babanın çocuğu olarak İstanbul›da doğdum. Ailem beş kuşak kukla sanatına emek vermiş ve bu sanatı gelenekten geleceğe aktarmak için uğraşmış sanatçılardan oluşmaktadır.

Taylan: Siz ne zaman ve nasıl başladınız bu işe ve kuklalara nasıl gönül verdiniz?

Burcu: Bu bağlamda benim de ilk tiyatro deneyimim 5 yaşında Geleneksel Türk Tiyatrosunun ustalarından olan dayım Nevzat Açıkgöz ve dedem Hayali Camcı İrfan Açıkgöz'ün kurmuş olduğu Yeni Nigar Tiyatrosunda sahne almamla başladı. Hayatım bana sunulan kocaman bir sahnenin ortasında kuklalarım ile oynayarak devam etti.

Taylan: Gelenekten gelen alaylı bir sanatçı olduğunuz kadar bu alanda akademik eğitim de aldığınızı biliyoruz. Biraz da akademik eğitiminizden bahseder misiniz?

Burcu: Ortaokul ve lise yıllarımda okul tiyatro kulüplerinde ve İzmit Büyükşehir Belediyesi Halk Eğitim Merkezinin açmış olduğu tiyatro kursunda yolculuğuma devam ettim. Lise son sınıfta tiyatro kursuna devam ederek konservatuar hazırlıklarıma başladım. 2005 yılında İstanbul Haliç Üniversitesi Konservatuvarı Tiyatro bölümünü kazanarak 2009 yılında mezun oldum.

Taylan: Bu oyuna gelene kadar olan mesleki tecrübeleriniz neler? Çalışmalarınızla ilgili bilgi verir misiniz?

Burcu: 2007 yılında İstanbul Devlet Tiyatrosunun açmış olduğu seçmelere katılarak tiyatro oyunlarında yardımcı oyuncu olarak görev aldım. Mezun olduğum yıldan itibaren çeşitli özel tiyatrolarda yönetmen yardımcılığı ve oyuncu olarak görev aldım. Kadim kültürlerimize olan ilgimden dolayı ve bu mesleği hem akademik hemde usta çırak geleneğinden vazgeçmeyerek sürdürürken Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlendirmesi ile bakanlığa bağlı kütüphanelerde kendi yazmış olduğum masalları oyunlaştırarak sahneledim. 2020 yılında Mavi'nin Yıldızları adlı masal kitabımı Tilki Yayınevinden çıkardım. 2022 yılında Bakanlığın açmış olduğu *Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı Kukla ve Karagöz Oynatıcısı* sınavına girerek Kültür ve Turizm Bakanlığı sanatçısı olma hakkını kazandım.

Taylan: Oyunu izleyenler öncelikle kuklaların ne tür materyallerden yapıldığını merak etmişlerdir. Kuklaları yaparken kullandığınız materyaller neler?

Burcu: Kullandığımız ana malzemeler butafor ve kağıt hamuru. Bunları işlemek için de şeffaf tutkal kullandık.

Taylan: Kuklaların tasarım aşamasına nasıl başlıyorsunuz?

Burcu: Tasarıma önce eskiz çalışması ile başlıyoruz. Daha sonra yaptığımız eskizleri yağlı boya ve kara kalemle işleyerek tasarımın son haline ulaşıyoruz.

Taylan: Yetişkin oyunlarında bire bir insan boyutlarında kuklalara pek rastlamıyoruz. Burada kuklalar insan boyutunda. Kuklaların boyutları özellikle mi seçildi?

Burcu: Evet boyutları özellikle seçildi, her kukla oyuncuya göre yapıldığı oyuncuya özel tasarlandı, kuklalar tasarlanırken oyuncuların el ve beden ölçüleri esas alındı.

Taylan: Oyundaki Dede karakterinin ikili manipülasyon olması özellikle mi tercih edildi?

Burcu: Genelde manipülasyon için tekli veya çoklu oynatım tekniklerinden biri tercih edilir. Bu karakterdeki manipülasyon tekniği biraz da yönetmenin tercihiydi. Biz bu oyuna çalışırken metin ve karakteri çok ön plana aldık. Maeterlinck'in "İnsanlar kaderin kuklalarıdır." sözü çok önemliydi. Metne bu doğrultuda bakan yönetmenimiz ***Dede*** karakteri için sahicilik istedi. Aslında yönetmenimiz belli ölçüde bu karakteri oyundaki diğer karakterlerden ayırmak için bu tekniği kullandı.

Taylan: Ölüm ve Anne karakterlerinde neden kukla kullanılmadı?

Burcu: Çünkü onlar oyundaki gerçek karakterler. Diğer karakterlerden ayırmak ve gerçekliklerini vurgulamak için onlarda kukla kullanmayı tercih etmedi yönetmenimiz.

Taylan: Kuklaların dirsekten giyilebilir tasarlanmasının nedeni nedir? Eğer tüm gövde giyilebilir bir tasarım tercih edilseydi oynatan oyuncular da gizlenebilirdi.

Burcu: Hem yönetmenin hem metnin tercihi diyebiliriz. Kuklalarla beraber oyuncuların da görünmesini istedik, çünkü metinde açıkça yazar bize insanların kaderin kuklaları olduğunu vurguluyor.

Taylan: Kuklaların başlarının çıkarılabilir olması, bazı yerlerde çıkartılıp takılması özellikle yapılmış bir tasarımsal tercih mi?

Burcu: Evet, tasarımsal bir tercih. Seyircideki yanılsama ve kuklalarla özdeşim kurma çabasını kırmak, dolayısıyla metne hizmet etmek için yönetmenimizin tercihi.

Taylan: Kuklaların tasarımında çene eklemi tercih edilmemesinin nedeni nedir?

Burcu: Yine aslında yazardan ve metinden yola çıktık. Maeterlinck "gözü görmeyen kuklalar olsun benim oyunlarımda" demiş. Ayrıca eğer çene eklemi koysaydık seyirciyi irite ederdik. Çene eklemi kuklaya daha fazla can verebilirdi ve bizim istediğimiz kuklalardaki görme engeli arka planda kalabilirdi. Bütün bu sebeplerden dolayı kuklaları tasarlarken çene eklemi tercih etmedik.

Taylan: Neden oyuncuların el bilekleri kuklaların boyunları olarak kullanılmış?

Burcu: Aslında hem tasarımsal hem de bazı pratik teknikler kullanılabilirdi. Ama biz kaderin kuklalarının oynatıcıyla bağı olsun istedik. Ayrıca biz bu bağı da bir göbek bağı olarak düşündük ve seyirciye böyle geçsin istedik.

Taylan: Bu tür bir kukla tasarımının en önemli belirleyeni nedir?

Burcu: Bizim için metin en önemli belirleyen faktör oldu. Ve tabii ki yazarın gerçeği kırma arzusu da bizi bu tür bir kukla tasarımına yöneltti.

Taylan: Bazı kuklaların tasarımının diğerlerinden birkaç noktada ayrıldığı fark ediliyor. Özellikle Dede'nin teni ve gözü diğer kuklalardan neden çok farklı?

Burcu: Bu tamamen yönetmenin tercihi, çünkü yönetmen o kuklanın tam beden olmasını ve seyircinin oyunu o kuklanın bedeninden izlemesini istedi. Gözlerinin soluk olması ve cildinin dokusu ve rengi tamamen buna hizmet ediyor.

Taylan: Aklıma takılan bir şey de iki kız kardeşin kukla tasarımının aynı olması. Eminim oyunu izleyen diğer seyircilerden de merak edenler olmuştur. Neden böyle bir şey tercih ettiniz?

Burcu: Bu da yine yönetmenimizin tercihi. Bu iki kız kardeş o evin ölmüş diğer çocuklarını temsil ediyor.

Taylan: Oyunda kullanılan metronom neyi temsil ediyor?

Burcu: Metronomu yönetmen oyunda zamanla ilgili bir belirleyen olarak kullandı.

Taylan: Arka odadan yansıyan gölgelerde gölge kukla etkisi mi amaçlandı?

Burcu: Hayır, böyle bir şeyi özel olarak amaçlamadık ama kuklaların yarattığı illüzyona o gölgeler de katıldı.

Taylan: Son olarak bir şey daha sormak istiyorum. Acaba tasarım aşamasının geçirdiği serüven seyircilere doküman olarak veya bir sergi olarak sunulabilir mi? Böyle bir şey düşünür müsünüz?

Burcu: Böyle bir şey düşünmeyiz, çünkü o zaman oyunun kuklalar açısından illüzyonunu kaybederiz. Belki oyunun sahnelenmesi süreci bittikten sonra Devlet Tiyatrosu arşivlerinde böyle bir görsel sergi bulunabilir veya yapılabilir, ama hali hazırda sahnelenirken böyle bir şey düşünmüyoruz.

Taylan: Oyunu izlemek isteyenler için, nerede ne zaman sahneleniyor kısaca bilgi verir misiniz?

Burcu: Oyunumuz İstanbul Devlet Tiyatrosunda bu sezon sahnelenmeye başlanmış bir oyun. Şimdilik Taksim'deki Devlet Tiyatrosunun Garibaldi Sahnesinde oynuyoruz. Ayrıca tüm oyun programlarına Devlet Tiyatrosunun web sitesinden erişilebilir.

ULUSLARARASI İZMİR TİYATRO FESTİVALİ 11'İNCİ KEZ BAŞLADI

TAKSAV tarafından 'dönüşüm' temasıyla düzenlenen 11'inci Uluslararası İzmir Tiyatro Festivali, saat 17.00'de Alsancak Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde yapılan basın açıklaması ve yürüyüş ile başladı. 1-11 Aralık 2023'te gerçekleştirilecek Festival öncesi yapılan açıklamada, "Tiyatroyla, oyunlarla dönüşebiliriz" denildi. Saat 19.00'da İzmir Sanat'ta gerçekleşen galada ise ödüller ve teşekkürler sahipleriyle buluştu. Galada; emek ödülü Erdal Özyağcılar'a, onur ödülü ise Nazan Kesal'a verildi. Galada Cansu Ergin, Sami Hossain'in bendiri eşliğinde festivalin teması olan 'dönüşüm'ü modern dans performansı ile yorumladı. İzmir Tiyatro Festivali'nin bir etkinliği olarak 7 yıldır gerçekleştirilen Kısa Oyun Yazma Yarışması'nın sonuçları da festivalin açılış töreninde açıklandı. Kısa Oyun Yazma Yarışması'nın 1'ncilik ödülü Kadir Samet Karaman'a, övgüye değer oyun ödülü ise Ozan Uzun'a verildi. Tiyatroyla daha önce tanışmamış, farklı nedenlerle tiyatroya gitme imkânı olmayanları tiyatroyla tanıştırmayı, buluşturmayı amaçlayan festivalin, bu yıl da oyunlarının yarıdan fazlası sosyal sorumluluk gereği ücretsiz olarak kentliyle buluşacak. (birgun.net)

ESKİŞEHİR'DE TİYATRO VE SENFONİYE SANAT ÖDÜLÜ

Eskişehir Sanat Derneği tarafından her yıl düzenlenen sanat ödülleri töreninde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları ve Senfoni Orkestrası yılın sanat kurumları olarak ödüle değer görüldü. Eskişehir Sanat Derneği tarafından düzenlenen 21. Dönem Sanat Ödülleri Töreni 26 Aralık 2023 Salı akşamı B.B. Sanat Merkezi Turgut Özakman Sahnesi'nde gerçekleştirildi. 21 yıldır Eskişehir'de sanatsal üretimleri değerlendirip, teşvik etmeyi sürdüren, her yılın sonunda düzenlediği ödül töreni ile o yıl içinde şehrin sanat hayatına katkı sunanları ödüllendiren Eskişehir Sanat Derneği, Yılın Tiyatro Ödülü'ne Eskişehir Şehir Tiyatrolarının "Ayak Bacak Fabrikası" adlı oyununu değer gördü. Gecede ayrıca Eskişehir Senfoni Orkestrası da "Yılın Müzik Ödülü"nü aldı. Eskişehir'de sanatın birçok alanında üretimde bulunan sanatçıların ödüllendirildiği gecenin sonunda ödül sahipleri ve Eskişehir Sanat Derneği yöneticileri birlikte fotoğraf çektirerek tebrikleri kabul ettiler. (eskisehir.bel.tr)

TRABZON DEVLET TİYATROSU "KİTAPLAR" OYUNUYLA SEYİRCİ KARŞISINA ÇIKIYOR

Stuart M. Kaminsky'nin yazdığı, Ekin Tunçay Turan'ın dilimize çevirdiği ve Bilge Emin'in yönettiği "Kitaplar" oyunu, 28 Aralık Perşembe günü, saat 20.00'de, Trabzon Atapark Haluk Ongan Sahnesinde prömiyer yapıyor. Gürkan Erarslan, Elif Epcimoğlu, Güliz Oktar Altay, Faik Gürbüzlü, Eser Cebecioğlu, Durulcan Yaman, Gülşah Canbakal, Deha Beşyıldız, Aybüke Yılmaz Kurt'un rol aldığı oyunun; dekor tasarımı Mustafa Mahdum, kostüm tasarımı Elif Çakanlı Kurtoğlu, ışık tasarımı Nihat Bahar, müzik Onur Ermez ve hareket düzeni Ayşegül Erkutay'a ait. Bir soyguncunun kitabevine gelmesiyle başlayan oyun oldukça merak uyandıran olay örgüsüyle "suçlu kim" sorusuna cevap aramaktadır. Oyun, 29, 30 Aralık ve 4, 5, 6 Ocak tarihlerinde de aynı sahnede sahnelenecek. (DT Basın)

İBB ŞEHİR TİYATROLARI OCAK AYINDA 37 OYUNU SEYİRCİYLE BULUŞTURUYOR

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları, Ocak ayında 37 oyunla seyirci karşısına çıkıyor. Ocak ayında tiyatroseverleri, Sofokles'ten Tolstoy'a, Savaş Dinçel'den Nezihe Meriç'e klasik ve çağdaş yazarların eserlerinin ön planda olduğu zengin bir repertuvar bekliyor. Bu ay; Kral Oedipus (Konuk Oyun), Gidiş Dönüş Moskova (Retro), İki Efendinin Uşağı, Uçurtmanın Kuyruğu, Yatak Odası Komedisi, Çın Sabahta, İfigenya, Oscar, Kimse Öyle Şeyleri Konuşmuyor Artık, Öldün, Duydun Mu?, Savaş ve Barış, Cadı Kazanı, Kuğunun Şarkısı, Yaftalı Tabut, Hayat Der Gülümserim, Komik Para, Tartuffe, Çingene Boksör, Fosforlu Cevriye, Sen İstanbul'dan Daha Güzelsin, Bir Halk Düşmanı, Ben Medea Değilim, Zehir, Sivrisinekler, Geçit, Godot Geldi, Ay, Carmela!, Çöpsüz Dünya (Yeni Oyun), Fındıkkıran, Karagöz Çiftlik Bekçisi, Benim Küçük Yıldızım, Bir Gece Masalı, Bir Gün Ayakkabımın Teki, Rüya, Bekçi ile Postacı, Herkes Sihirbaz Olacak, Elma Kurdu Kırtık adlı oyunlarımız seyirciyle buluşacak. (İBBŞT Basın)

BEHÇET NECATİGİL VE GÜLTEN AKIN ŞİİRLERİ İSTANBUL ŞİİRLE BULUŞUYOR ETKİNLİĞİNE KONUK OLUYOR

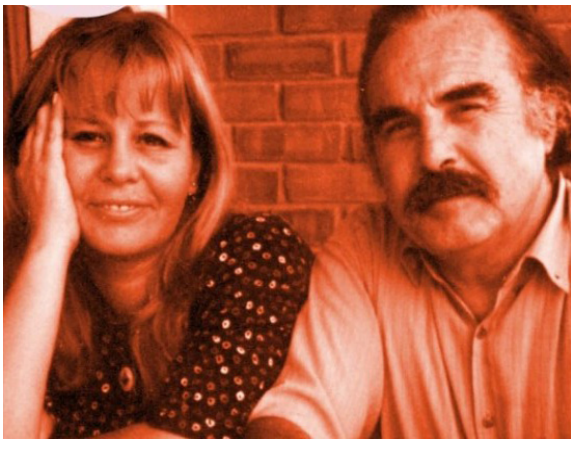

"Şimdi Değil Sonra"(Behçet Necatigil)

Şimdi Değil Sonra, Behçet Necatigil'in şiir evrenine özel bir yolculuk. Şairin şiirlerinden yapılan uyarlama, merkezine şairin Solgun Bir Gül Oluyor Dokununca şiirini alıyor. Yıldıray Şahinler'in Behçet Necatigil'in şiirlerinden yola çıkarak oyunlaştırdığı, Levent Üzümcü, Derya Çetinel ve Cihat Faruk Sevindik'in rol aldığı "Şimdi Değil Sonra", Müze Gazhane Meydan Sahne'de 14 Ocak 2024 Pazar günü saat 18.00'de seyirciyle buluşacak.

"Ben Nergisten Sorumluydum" (Gülten Akın)

Gülten Akın'ın yazdığı şiirlerin evreninde, Emre Koyuncuoğlu'nun uyarlayıp yönettiği etkinlikte Radife Baltaoğlu, Sevil Akı, Yeşim Koçak, Işıl Zeynep Karaalp, Şirin Asutay, Ebru Üstüntaş, Elvan Boran rol alıyor. Etkinlik, 21 Ocak 2024 tarihinde saat 18.00'de Müze Gazhane Meydan Sahne'de. (İBBŞT Basın)

HÜLYA-ÖZDEMİR NUTKU ULUSLARARASI İZMİR TİYATRO FESTİVALİ

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü tarafından 2024 yılında Hülya - Özdemir Nutku Uluslararası İzmir Tiyatro Festivali'nin 2.'si düzenlenecek. Festivalde yer alacak oyunlar İzmirArt'a yapılan başvurular arasından seçilecek. Seçimler, İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı, Kültür ve Sanat Dairesi Başkanı, Kültür ve Sanat Şube Müdürü, Ant AKSAN, Barış ERDENK, Zeynep NUTKU ve Sema TOPRAK 'tan oluşan seçici kurul tarafından yapılacak. 13 Aralık 2023 tarihinde açılacak başvurular 27 Aralık 2023 tarihine kadar devam edecek. Seçilecek oyunlar ile gerçekleştirilecek festival, 13 Mart'ta başlayıp 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'ne kadar İzmirlileri; İzmir'den, Türkiye'den hatta Dünya'nın farklı ülkelerinden pek çok tiyatro ekibiyle buluşturacak. (izmir.bel.tr)

TİYATRO GÜNLERİ TEPEBAŞI'NDA

Eskişehir'in Tepebaşı Belediyesi ve birçok paydaş ortaklığında 7-14 Ocak'ta "Tiyatro Günleri" etkinliği düzenlenecek. Bir hafta sürecek etkinlikte birbirinden farklı 23 tiyatro oyunu Eskişehirliler ile buluşacak. Tepebaşı Belediyesi, sanatın gelişmesi ve yaygınlaşması için gerçekleştirdiği çalışmaları sürdürüyor. Bu çerçevede Tepebaşı Belediyesi, Oyuncular Sendikası, Tepebaşı Belediyesi Gençlik Tiyatrosu iş birliği ile Tiyatro Günleri etkinliği düzenlenecek. Bir hafta boyunca sürecek etkinlikte Eskişehirliler hem tiyatroya hem de sanata doyacak. 7 Ocak Pazar günü saat 17.00'de Atila Özer Karikatürlü Ev'den kortej ile başlayacak. 18.00'da ise Zübeyde Hanım Kültür Merkezi'nde açılış gerçekleştirilecek. İlk tiyatro gösterisi ise Tepebaşı Belediyesi Gençlik Tiyatrosu tarafından sahnelenen ve Wolfgang Borchert'in Kapıların Dışında isimli oyunundan uyarlanan, savaş karşıtı bir gençliği anlatan Elbe tiyatro oyunu olacak. Zübeyde Hanım Kültür Merkezi'nde gerçekleşecek tiyatro oyunu saat 19.30'da başlayacak.

7 Ocak'ta başlayacak etkinlik, 14 Ocak Pazar gününe kadar devam edecek. Tiyatroları, atölyelerin, panellerin ve söyleşilerin de yer aldığı etkinlikler 29 Ekim Gençlik Merkezi, Atila Özer Karikatürlü Ev, Belediye Sergi Salonu, Dario Fo Deneysel Sahne ve Zübeyde Hanım Kültür Merkezi olmak üzere 5 farklı mekanda 23 oyun Eskişehirlilerle buluşacak. Etkinlik, Paylaşılabilir Sanat Platformu: Tiyatrolar, Dario Fo Deneysel Sahne, Nilky ve Fistop Salon destekleriyle gerçekleşecek. (İHA)

"ÖLÜME MAHKÛM SEYİRCİ" DİYARBAKIR DEVLET TİYATROSUNDA İLK KEZ SEYİRCİ KARŞISINA ÇIKIYOR

Matei Visniec'in yazdığı, Burak Üzen'in dilimize çevirdiği ve Baki Erdi Mamikoğlu'nun yönettiği oyun, 28 Aralık Perşembe günü, saat 20.00'de, Diyarbakır Cahit Sıtkı Tarancı Kültür Merkezi Orhan Asena Sahnesinde prömiyer yapıyor. Oyunda; Caner Karabenli, Ena Alpar, Hakan Latifoğlu, Semih Algül, Mustafa Dileklen, Yasemin Ayşe Arpa, Seda Özdemir, Ömer Yaygır, Fatih Örs, Ömer Karadeniz, Yusuf Araz, Hasan Ergün, Nupelda Sena Çiçek rol alırken; dekor tasarımı Büşra Eroğlu Doğan, kostüm tasarımı Berna Yavuz, ışık tasarımı İzzettin Biçer ve müzik Berkay Yiğitaslan'a ait. "Hanımlar beyler, aramızda bir suçlu var!" diye başlıyor oyun. Peki, suçlu kim? Suçu ne? Bir mahkeme dolusu insan bozuk yargı sistemi ile adalet dağıtıyor! Derken, herkes suça ortak oluyor. Yapanlar kadar, susanlar da. Ne de olsa adalet olmayınca herkes suçludur. Ölüme Mahkûm Seyirci, Visniec'in akıl dolu kaleminin ürünü bir kara komedi. (DT Basın)

KBT'NİN "13. SESSİZ FESTİVAL"İ BAŞLIYOR

Kocaeli Bölge Tiyatrosu'nun bu yıl 13. kez düzenleyeceği festival 6 Ocak'ta başlıyor. Festivalin teması, 'Bu şehirde tiyatro var' olarak belirlendi. KBT Genel Sanat Yönetmeni Burhan Akçin, ilçe belediye başkanlarına bir kez daha seslendi ve ilçelerde bölge tiyatroları kurulması gerektiğini hatırlattı. Dolphin'de düzenlenen basın toplantısına; KBT Genel Sanat Yönetmeni Burhan Akçin, Tiyatro Müdürü Hüsniye Akçin, Yönetmen Yardımcısı Aslı Akçin, Sanat Tasarımcısı Erhan Demiray, Festival Eğitimcileri Komitesi İskender Kuş, Gülşah Kocakurt, Ece Köse, İsa Karslı, Demet Karslıoğlu Demiray ve Okan Kocakurt katıldı. Burhan Akçin, "Çocuklar ve gençler söz kullanmadan tiyatro oyunu oynayacaklar. 45. yılımıza girdiğimiz şu günlerde, kendi alanımıza yapışık bir alan daha açmak istiyoruz: ilçe belediye tiyatroları ve sokak tiyatroları... 6 Ocak'ta İzmit'te Dolphin Center AVM'de başlayacak olan festival 14 Ocak'ta son bulacak. Festivale çocuk ve gençlerden oluşan 12 grup katılıyor." dedi. (hedefgazetesi.com.tr)

TİYATRO VE SİNEMA SANATÇISI CAN GÜRZAP HAYATINI KAYBETTİ

Türkiye'nin yetiştirdiği usta oyunculardan Can Gürzap, 1 Aralık 2023'te İstanbul'da hayata gözlerini yumdu. 1944 yılında İstanbul'da doğan ve oyunculuğunun yanı sıra yazarlık ve eğitmenlik de yapan Gürzap, bir süredir tedavi gördüğü hastanede aramızdan ayrıldı. İşte, Can Gürzap'ın hayat hikayesinden satırbaşları...

Can Gürzap, sinema, tiyatro ve dizi oyuncusu, yazar, eğitmen. İlk tiyatro eğitimini, kendisi gibi sanatçı olan babası Reşit Gürzap'tan alan sanatçı, 1962'de Kadıköy Maarif Koleji'ni bitirdikten sonra, 1963 yılında başladığı 5 yıllık Ankara Devlet Konservartuarı Tiyatro Bölümü'nü 1968 yılında bitirdi ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdiği bursla Londra'da Central School of Speech and Drama'da hem oyuncu eğitmenliği , ses nefes ve konuşma eğitimi ile çok yoğun bir şekilde reji eğitimi gördü. 1970 yılında Türkiye'ye döndükten sonra Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünde öğretmen, Devlet Tiyatrosunda da oyuncu ve yönetmen olarak çalışmaya başladı. 1978 yılında İstanbul Devlet Tiyatrosu kurucu müdürlüğüne atandı. Aynı zamanda İstanbul Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nün kuruluşunda yer aldı ve öğretmen olarak derslere girdi Bu okulda 3 yıl öğretmenlik yaptı. Tiyatro müdürlüğü görevi 1980 yılına kadar sürdü. 1983 yılında Turgut Özakman zamanında yeniden bu göreve atandı ve 1986 yılında tekrar ayrıldı. TRT'de radyoya birçok radyo tiyatrosu hazırladı. Ankara Devlet Konservartuarı Tiyatro Bölümü Konservatuvar 4. sınıf öğrencisiyken Ankara Devlet Tiyatrosu'nda Cüneyt Gökçer'in baş rol vermesiyle Sevgi Sanlı'nın "Menekşe Yaprağından İncinen Kız" adlı oyunda (sonradan evleneceği) Arsen Gürzap'la beraber ve 5. Sınıfta da Güngör Dilmen'in "Akad'ın Yayı" adlı oyunda başrol oynadı.1990 yılında; doğru, güzel, etkileyici konuşma eğitimi veren "Dialog" adlı okulun kuruluşunda yer aldı. Çevirmenlik ve senaryo yazarlığı da yapan sanatçı, Halen kurucusu olduğu Dialog sunuculuk ve dil okulu'nda görev yapmakta, Devlet Tiyatrolarında 40'a yakın oyunda yönetmen ve oyuncu olarak görev alan Can Gürzap, 1968 yılından bugüne kadar pek çok tv oyunu, sinema ve dizi filmlerde rol aldı. Ocak 2009 da "çağa uygun, insanı anlatacak güncel oyunların sahneleneceği" "TİYATRO DİALOG" adını verdiği kendi tiyatrosunu kurdu. Sanatçı, 2004 yılında Kadıköy Maarif Koleji ve Anadolu Lisesi Mezunlar Derneği ödülüne layık bulunmuştur. 1999 yılında Yapı Kredi Yayınlarından konuşma sorunlarını inceleyip irdeleyen "Konuşan İnsan", 2006 yılında ise Remzi Kitapevi'nden "Söz Söyleme Ve Diksiyon" isimli kitapları çıkarmıştır. (haberturk.com)